

Euroopat avastama!

Euroopa Liit

Käesoleva brošüüri ning lühikesed ja lihtsad selgitused ELi kohta leiata veebisaidilt
<http://ec.europa.eu/comm/publications>

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaanded
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri on ajakohastatud 2013. aasta oktoobris.
Illustreerinud Birte Cordes ja Ronald Köhler

Luxembourg, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

ISBN 978-92-79-32927-2
doi:10.2775/32426

44 lk (21 × 29,7 cm) + voldik (10,5 × 14,8 cm)
© Euroopa Liit, 2014
Paljundamine on lubatud.

Printed in Belgium

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PAPERILE

Euroopat avastama!

Tere! Tere tulemast Euroopasse!

Me oleme pärit eri riikidest ja räägime eri keeli, kuid Euroopa on meie ühine kodu.

Tule meiega koos Euroopat avastama! See on seiklusrikas reis läbi aja ja ruumi, kus Sa leiad palju huvitavat.

Pärast reisi saad kontrollida, kui palju oled juurde õppinud. Külasta veebisaiti: http://europa.eu/kids-corner/index_et.htm, kus leiad mängu „Euroopat avastama!” ning veel palju muid viktoriine ja mänge.

Jätka uurimist ka koolitunnis! Palu õpetajal rääkida rohkem iga brošüüris käsitletud teema kohta. Seejärel otsi lisamaterjali kooli raamatukogust või internetist. Sellest, mida teada said, võid ka ise raamatu kirjutada.

Oled valmis? Start!

Millest siin brošüüris räägitakse?

Lehekülg

Avastamist ootav maailmajagu	3
Ühest paigast teise	6
Euroopa keeled	8
Kliima ja loodus	10
Põllumajandus	13
Meri	15
Läbi ajaloo	19
40 kuulsat inimest. Voldik	
Euroopa Liidu ajaloo lühikokkuvõte	30
Millega Euroopa Liit tegeleb	34
EL ja selle lähikümbus. Kaart	37
Euroopa Liidu liikmesriigid	38
Euroopat avastama! Viktoriin	39
Otsuste tegemine Euroopa Liidus	40
Homme ... ja tulevikus	42
Kasulikud lingid õpilasele ja õpetajale	44

Avastamist ootav maailmajagu

Euroopa on üks kuuest maailmajaost. Ülejäänud on Aafrika, Ameerika, Antarktika, Aasia ning Austraalia ja Ookeania.

Euroopa ulatub Arktikast põhjas kuni Vahemereni lõunas, Atlandi ookeanist läänes kuni Uurali mäestikuni (Venemaa) idas. Siin on palju jõgesid, järvi ja mägesid. Lk 4 toodud kaardil on nimetatud mõned suuremad neist.

Euroopa kõrgeim mägi on Elbrus, mis asub Kaukasuse mäestikus Venemaa ja Gruusia piiril. Selle kõrgeim tipp on 5642 meetrit üle merepinna.

Lääne-Euroopa kõrgeim mägi on Mont Blanc, mis asub Alpides Prantsusmaa ja Itaalia piiril. Selle tipp ulatub 4800 meetrit üle merepinna.

Alpides asub ka Genfi järv, mis on Lääne-Euroopa suurim mageveejärv. Järv asub Prantsusmaa ja Šveitsi piiril, selle suurim sügavus on 310 meetrit ning järves sisalduva vee hulk on ligikaudu 89 triljonit liitrit.

Kesk-Euroopa suurim järv on Ungaris asuv Balaton. Selle pikkus on 77 kilomeetrit (km) ja pindala ligikaudu 600 ruutkilomeetrit (km²). Põhja-Euroopa järved on veelgi suuremad, näiteks Saimaa järv (1147 km²) Soomes ja Vänern (üle 5500 km²) Rootsis. Kogu Euroopa suurim järv on Laadoga. See asub Loode-Venemaal ja on maailma suurimate järvede seas 14. kohal. Laadoga järve pindala on 17 700 km².

© Michael/Pixelio

Euroopa kõrgeim mägi – Elbrus.

© Pixelio

Genfi järv Alpides.

© Kratos May/Flickr

Saimaa järv Soomes.

Euroopa

*Doonau delta
Rumeenias.*

© Pixello

Doonau on üks Euroopa pikimaid jõgesid. See algab Saksamaa Schwarzwaldi piirkonnast ning voolab läbi Austria, Slovakkia, Ungari, Horvaatia, Serbia, Bulgaaria, Moldova ja Ukraina Rumeeniasse, kus moodustab Musta mere rannikul delta. Jõe kogupikkus on umbes 2850 km.

*Loire'i org on
kuulus kaunite
losside poolest.*

© Flickr

Teised suuremad jõed on Rein (umbes 1320 km), Elbe (umbes 1170 km) ning Loire ja Wisla (mõlemad üle 1000 km). Kas oskad need kaardilt leida?

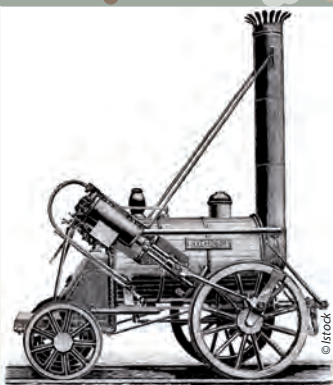
Pargas Reini jõel.

© Fridmar Damn/Corbis

Suured jõed on kasulikud kaupade transportimiseks. Eri liiki kaubad laaditakse pargastele ja transporditakse jõge mööda alla- ja ülesvoolu Euroopa meresadamatesse ja sisemaalinnadesse.

Ühest paigast teise

Stephensoni auruvedur „Rocket” (rakett).

Kas teadsid, et raudtee leiutati Euroopas? George Stephenson esitles esimest reisirongi 1825. aastal Inglismaal. Selle veduri nimi oli „Rocket” (rakett) ning see sõitis kiirusega 40 kilomeetrit tunnis, mis oli toona tõeliselt suur kiirus.

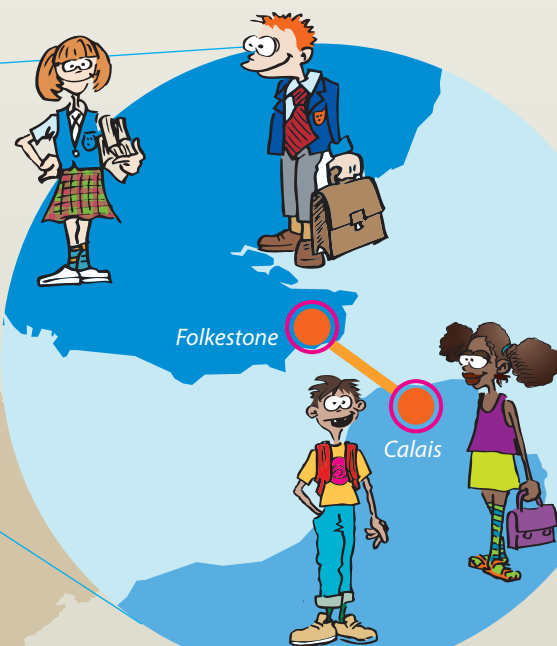
Euroopa nüüdisaegsed ülikiired elektrirongid erinevad esimestest auruveduritest väga palju. Need on väga mugavad ja nende kiirus spetsiaalselt ehitatud raudteedel ulatub kuni 330 km/h. Raudteid ehitatakse pidevalt juurde, et inimesed saaksid reisida kiiresti ühest Euroopa suurlinnast teise.

Mõnikord peavad maanteed ja raudteed läbima mägesid, ületama laiu jõgesid või isegi meresid. Seetõttu on insenerid ehitanud mõned eriti pikad sillad ja tunnelid. Euroopa kõige pikem maanteetunnel on Laerdali tunnel Norras, Bergeni ja Oslo vahel. Selle pikkus on üle 24 kilomeetri ja see avati 2000. aastal.

Euroopa pikim raudteetunnel on Kanalitunnel. Seda mööda liiguvad Eurostari kiirrongid mere all Calais’ (Prantsusmaa) ja Folkestone’i (Inglismaa) vahel. Tunnel on üle 50 kilomeetri pikk.

Folkestone

Calais

Eurostari rong St Pancrasi jaamas (London).

© Colin Garratt/Corbis

Maailma kõrgeim sild (343 meetrit kõrge) on Prantsusmaal asuv Millau viadukt, mis avati 2004. aastal.

Kaks Euroopa pikimat silda on Øresundi maantee- ja raudteesild (16 km) Taani ja Rootsi vahel ning Vasco da Gama maantee-sild (üle 17 km) üle Tejo jõe Portugalis. Sild on saanud oma nime kuulsalt maadeavastaja Vasco da Gama järgi, kellest võid lugeda peatükis „Läbi ajaloo“.

Maailma kõrgeim sild –
Millau viadukt (Prantsusmaa).

Kõige kiirem reisilennuk –
Concorde.

Maailma suurim
reisilennuk – Airbus A380.

Euroopas reisivad ka lennukiga, sest õhureisid on aegasäästvad. Mõned maailma parimad lennukid, näiteks Airbus, on ehitatud Euroopas. Airbuse osad toodetakse eri Euroopa riikides, seejärel panevad insenerid nendest lennuki kokku.

Maailma kiirem reisilennuk, Concorde, valmis Prantsusmaa ja Inglismaa inseneride koostöös. Concorde võis lennata kiirusega 2160 km/h – kaks korda helist kiiremini – ning ületas Atlandi ookeani vähem kui kolme tunniga! (Enamik lennukid läbib selle vahemaa kaheksa tunniga.) Concorde tegi oma viimase lennu 2003. aastal.

Igasugustest lennukitest veelgi kiiremad on kosmoseraketid, näiteks Ariane, mis on mitme Euroopa riigi ühisprojekt. Rakett Ariane ei ole ette nähtud reisimiseks: sellega lennutatakse orbiidile satelliite, mis on vajalikud telesaadete edastamiseks ja mobiilside tagamiseks, teaduslike uurimistööde jms jaoks. Tänapäeval lennutatakse enamik maailma satelliite kosmosesse nende Euroopa rakettidega.

Concorde'i, Airbuse ja Ariane edu näitab, kuhu võib viia Euroopa riikide koostöö.

Euroopa keeled

Euroopa rahvad räägivad eri keeli. Enamik nendest keeltest kuulub kolme suurde rühma ehk keelkonda: germaani, slaavi ja romaani.

Keelkonna keeled sarnanevad omavahel, sest nad pärinevad samast „algkeelest”. Näiteks on romaani keeled saanud alguse ladina keelest – keelest, mida rääkisid roomlased.

Järgnevalt leiad, kuidas mõnes Euroopa keeles öelda „Tere hommikust!” või lihtsalt „Tere!”.

Germaani

hollandi keel

Goedemorgen

inglise keel

Good morning

rootsi keel

God morgon

saksa keel

Guten Morgen

taani keel

God morgen

Romaani

hispaania keel

Buenos días

itaalia keel

Buongiorno

portugali keel

Bom dia

prantsuse keel

Bonjour

rumeenia keel

Bună dimineața

Slaavi

bulgaaria keel

Dobro útro

poola keel

Dzień dobry

slovaki keel

Dobré ráno

sloveeni keel

Dobro jutro

tšehhi keel

Dobré ráno

Chlieb

Bröd

Pan

Il-ħobża
Bread

Duona

Arán baile
Bread

Brot

Kenyér

Pâine

Brot

Leipä
Bröd

Chléb

Leib

Chleb

Keelkondade sees on sarnasust lihtne märgata. Samas räägitakse Euroopas ka keeli, mis ei ole nii lähedalt või üldse üksteisega seotud.

Järgnevalt leiad, kuidas öelda „Tere hommikust!” või lihtsalt „Tere!” mitmes sellises keeles.

baski keel	Egun on
bretooni keel	Demat
eesti keel	Tere hommikust
gaeli (šoti) keel	Madainn mhath
iiri keel	Dia dhuit
katalaani keel	Bon dia
kreeka keel	Kalimera
kõmri keel	Bore da
leedu keel	Labas rytas
läti keel	Labrīt
malta keel	L-Għodwa t-Tajba
soome keel	Hyvää huomenta
ungari keel	Jó reggelt

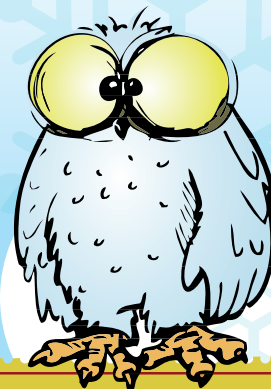
Mitmel pool Euroopas elavate romide keeles kõlab „Tere hommikust!” „Lasho dyes”.

Keelte õppimine on lõbus ja meie maailmajaos ka oluline. Paljud meist veedavad puhkuse mõnes teises Euroopa riigis ja tutvuvad sealsete inimestega. See on hea võimalus kasutada neid väljendeid, mida me eri keeltes oskame.

Polaarrebane ...

Kliima ja loodus

... ja lumekakk on hästi maskeerunud.

Suuremas osas Euroopas on kliima mõõdukas – ei liiga palav ega liiga külm. Kõige külmem on kaugel põhjas ja kõrgel mägedes. Kõige soojem on Lõuna- ja Kagu-Euroopas.

Kõige soojem ja kuivem on ilm suvel (umbes juunist kuni septembrini), kõige külmem aga talvel (umbes detsembrist kuni märtsini).

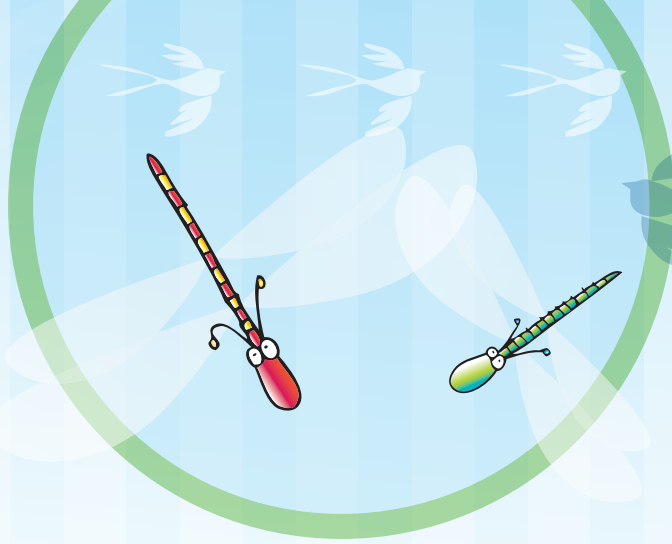
2003. ja 2006. aastal olid Euroopas rekordiliselt kuumad suved. Kas see tähendab, et kliima muutub? Kliimamuutus on ülemaailmne probleem, seda saavad lahendada vaid kõik riigid üheskoos.

Toimetulek talvega

Külmade piirkondade metsloomadel on tavaliselt tihe karvkate ja lindudel tihe sulestik, mis hoiab neid soojas ja mis võib olla valge, võimaldades loomadel lumel maskeeruda. Mõned loomad hoiavad talvel energiat kokku ja magavad. Seda nimetatakse talveuneks.

Euroopa pruunkaru elab mägedes, talve veedab ta talveunes.

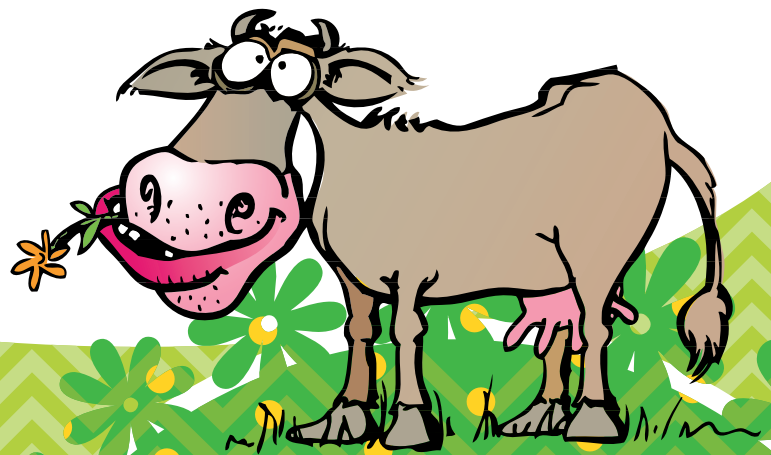
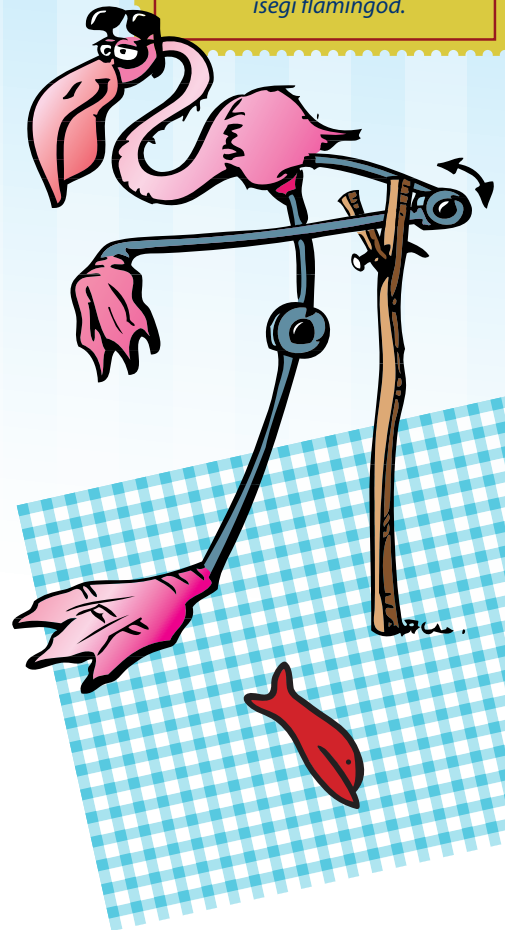
Paljud linnuliigid toituvad putukatest, väikestest veeloomadest või muust toidust, mida on külmal talvekuudel raske püüda. Seepärast lendavad nad sügisel lõunasse ega tule tagasi enne kevadet. Mõned linnud rändavad tuhandeid kilomeetreid üle Vahe mere ja Sahara kõrbe ning veedavad talve Aafrikas. Sellist hooajalist lendamist ühest paigast teise nimetatakse rändeks.

Rõõm kevadest ja suvest

Kevadel, märtsist kuni maini, läheb ilm Euroopas soojemaks. Lumi ja jää sulavad. Ojad ja tiigid kihisevad kalamaimudest ning putukavastsetest. Rändlinnud saavad tagasi, et ehitada pesa ja kasvatada poegi. Lilled puhkevad öide ja mesilased kannavad õietolmu ühelt taimelt teisele.

Puudel puhkevad pungad ja noored lehed püüavad päikesevalgust, et kasutada seda energiat puu kasvamiseks. Mägises piirkonnas viivad talupidajad oma lehmad mägikarjamaale, mis on nüüd kaetud värskel rohuga.

Kevadel saavad Euroopasse isegi flamingod.

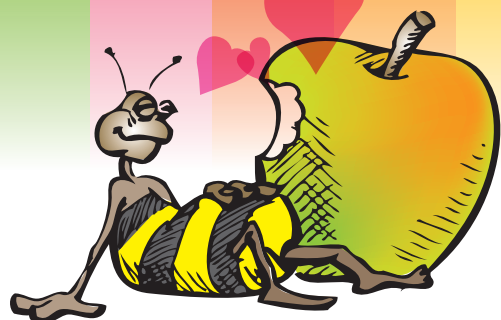
Mägikarjamaadel on suvel tore.

Kõigusoojased loomad, näiteks roomajad, vajavad samuti energia saamiseks päikest. Suvel võib eriti Lõuna-Euroopas sageli näha sisalikke, kes soojendavad end päikesepaistel, ning kuulda rohutirtsude ja tsikaadide siristamist.

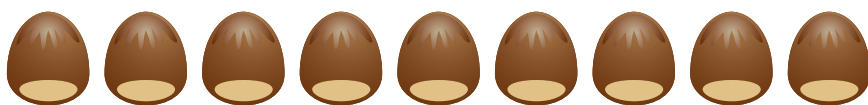
Sisalikele meeldib soe ilm.

Herilased armastavad samuti puuvilju!

Sügis – muutuste aeg

Hilissuvel ja sügisel muutuvad päevad lühemaks ja ööd külmemaks. Sel aastaajal valmib saak ja põllumeestel tuleb see kiirelt koristada. Sügiseks küpsevad ka pähklid, mida oravad hulgaliselt talveks varuvad.

Oravad varuvad talveks pähkleid.

Puud langetavad lehti, sest vähese päikesepaistega ei ole lehtedest enam kasu. Lehtede roheline värv muutub tasapisi eri varjundiga kollaseks, punaseks, kuldseks ja pruuniks. Seejärel langevad lehed maha ja katavad maa kirju vaibaga. Langenud lehed kõdunevad, rikastades pinnast uute taimede jaoks vajalike toitainetega.

Looduse ringkäik ja aastaegade vaheldumine muudab Euroopa maakohad kauniks ning vaheldusrikkaks.

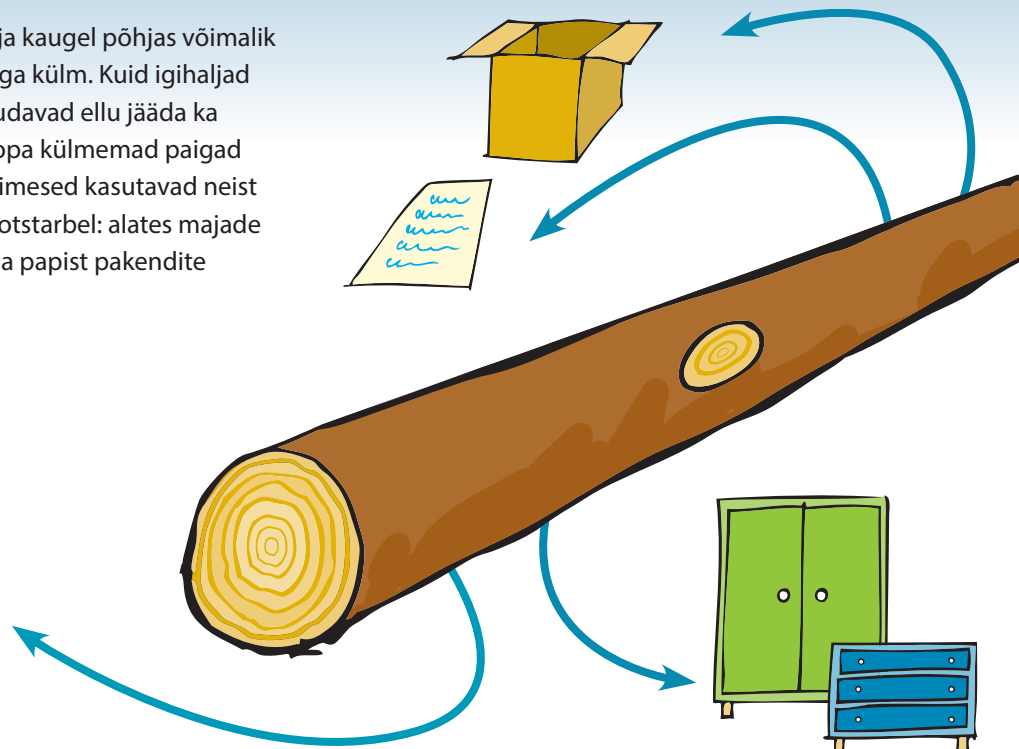
Sügis katab puud kirju rüüga.

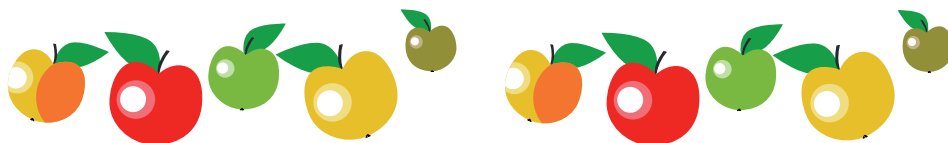
Põllumajandus

Euroopas ei ole kõrgel mägedes ja kaugel põhjas võimalik saaki kasvatada, sest kliima on liiga külm. Kuid igihaljad puud, näiteks mänd ja kuusk, suudavad ellu jääda ka külmal talvel. Seepärast on Euroopa külmemad paigad kaetud igihaljaste metsadega. Inimesed kasutavad neist metsadest saadud puitu mitmel otstarbel: alates majade ehitamisest kuni mööbli, paberi ja papist pakendite valmistamiseni.

Lõuna pool on maa enamasti põllumajanduseks sobilik. Siin kasvatatakse mitmesuguseid põllukultuure: nisu, maisi, suhkrupeeti, kartulit ning mitut sorti puu- ja köögivilja.

Seal, kus on palju päikest ja harva külm (näiteks Vahemere ääres), kasvatatakse apelsine, sidruneid, viinamarju ja oliive. Oliivid sisaldavad õli, mis pressitakse viljadest välja ja mida kasutatakse toidu valmistamisel. Viinamarjadest pressitakse mahla, millest saab teha veini. Euroopa on kuulus oma väga heade veinide poolest, mida müüakse kogu maailmas.

- Vahemere ääres kasvatatakse ka teisi puu- ja köögivilju. Näiteks tomatid kasvavad lõunamaises päikeses hästi. Samas vajavad köögiviljad palju niiskust ning kuuma ja kuiva kliimaga piirkondades peavad talupidajad põlde niisutama. Kastmiseks võetakse vett jõgedest või põhjaveest.

Nendest viinamarjadest valmib punane vein.

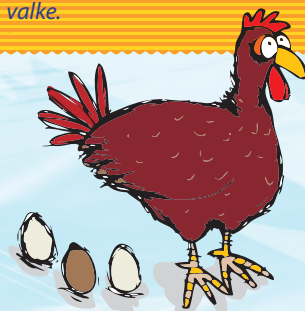

Põuastes piirkondades tuleb põlde niisutada.

Lambad karjamaal.

Kanadelt saame mune, mis sisaldavad tervisele kasulikke valke.

Seal, kus vihma tuleb piisavalt, kasvab rohi hästi, isegi kui pinnasekiht on õhuke või väheviljakas. Paljud Euroopa talunikud peavad loomi, kes söövad rohtu, näiteks lehma, lambaid ja kitsi. Loomadelt saadakse piima, liha ja muud kasulikke, näiteks villa ja nahka.

Paljud talunikud kasvatavad ka sigu ja kanu. Sigu ja kanu saab pidada peaaegu igal pool, sest neid hoitakse laudas ja neile antakse spetsiaalset sööta. Kanadelt saab lisaks lihale ka mune: mõnes farmis munetakse neid iga päev tuhandeid.

Euroopas on igas suuruses talumajapidamisi, väga suurtest kuni väga väikesteni. Mõnel pool on põllud suured, seal on lihtne suurte masinatega saaki koristada. Mujal, näiteks mägistes piirkondades, võivad põllud olla väikesed. Aiad ja hekid põldude vahel kaitsevad pinnast, et tuul ja vihm seda ära ei kannaks, ning võivad pakkuda varju ka metsloomadele.

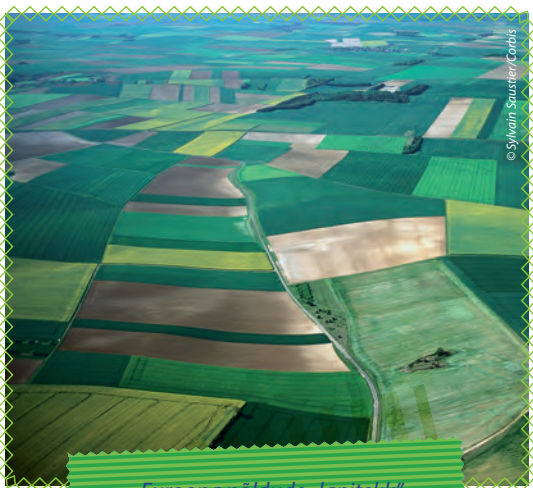
Paljudele inimestele meeldib veeta nädalavahetusi ja puhkust Euroopa maakohtades, nautida loodust, rahu ja vaikust ning värsket õhku. Peame tegema kõik meist oleneva, et hoolitseda looduse eest ja hoida maakohtad kaunina.

Kaunist maastikku saavad nautida kõik.

Sigu saab pidada laudas.

Euroopa põldude „lapitekk“.

© Sylvain Saustier/Corbis

Meri

Lunn pesitseb kaljudel ja sukeldub kala järele.

Euroopas on tuhandeid kilomeetreid rannikut, mida loodus on mitmel moel vorminud. Siin on kõrgeid kiviseid kaljusid ja randu, mis on kaetud liiva või värvilise kiviklibuga, mida meri on sajandite jooksul kaljude küljest lahti kangutanud.

Norras on liustikud uuristanud rannikusse kõrgete seintega orud, mida kutsutakse fjordideks. Mõnes kohas on meri ja tuul kuhjanud liiva luideteks. Euroopa kõrgeim luide on Pyla düün (117 meetrit kõrge) Prantsusmaal Arcachoni linna lähistel.

Euroopa rannavetes elab mitmesugused kalu ja loomi. Nendest toituvad merelinnud ja meres elavad imetajad, näiteks hülged. Mõõna ajal tulevad jõesuudmesse toitu otsima mudas elavatest molluskitest toituvate rannikulindude parved.

Vahemeres elab Euroopa haruldasim loom – munkhüljes.

Rannikulindude parved otsivad jõesuudmes toitu.

Need kriidikaljud on lihvinud meri.

Selle fjordi on uuristanud liustik.

Pyla düün on Euroopa kõrgeim.

Inimesed ja meri

Meri on ka inimeste jaoks oluline. Roomlastele oli Vahemeri nii oluline, et nad kutsusid seda *mare nostrum*'iks – meie mereks. Sajandeid on eurooplased purjetanud maailmameredel, avastanud ja seejärel uurinud teisi maailmajaguseid, vahetanud nendega kaupu, sinna elama asunud. Rohkem teavet suurte reiside ja avastuste kohta leiad peatükist „Läbi ajaloo“.

Kaubalaevad toovad kogu maailmast igasugust kaupa (mis on sageli pakitud konteineritesse) Euroopa sadamatesse, kus keeb vilgas elu. Kaubad laaditakse rongidele, veoautodele ja pargastele. Seejärel laaditakse laevadele siin todetud kaubad, mis viiakse müügiks teistele mandritele.

*Konteinerlaevaga
veetakse kaupa
Euroopasse ja
sealt väljapoole.*

Mõned maailma ilusaimad laevad on ehitatud Euroopas, näiteks Queen Mary 2, mis on üks maailma suurimatest reisilaevadest. See laev tegi oma esimese reisi üle Atlandi ookeani 2004. aasta jaanuaris.

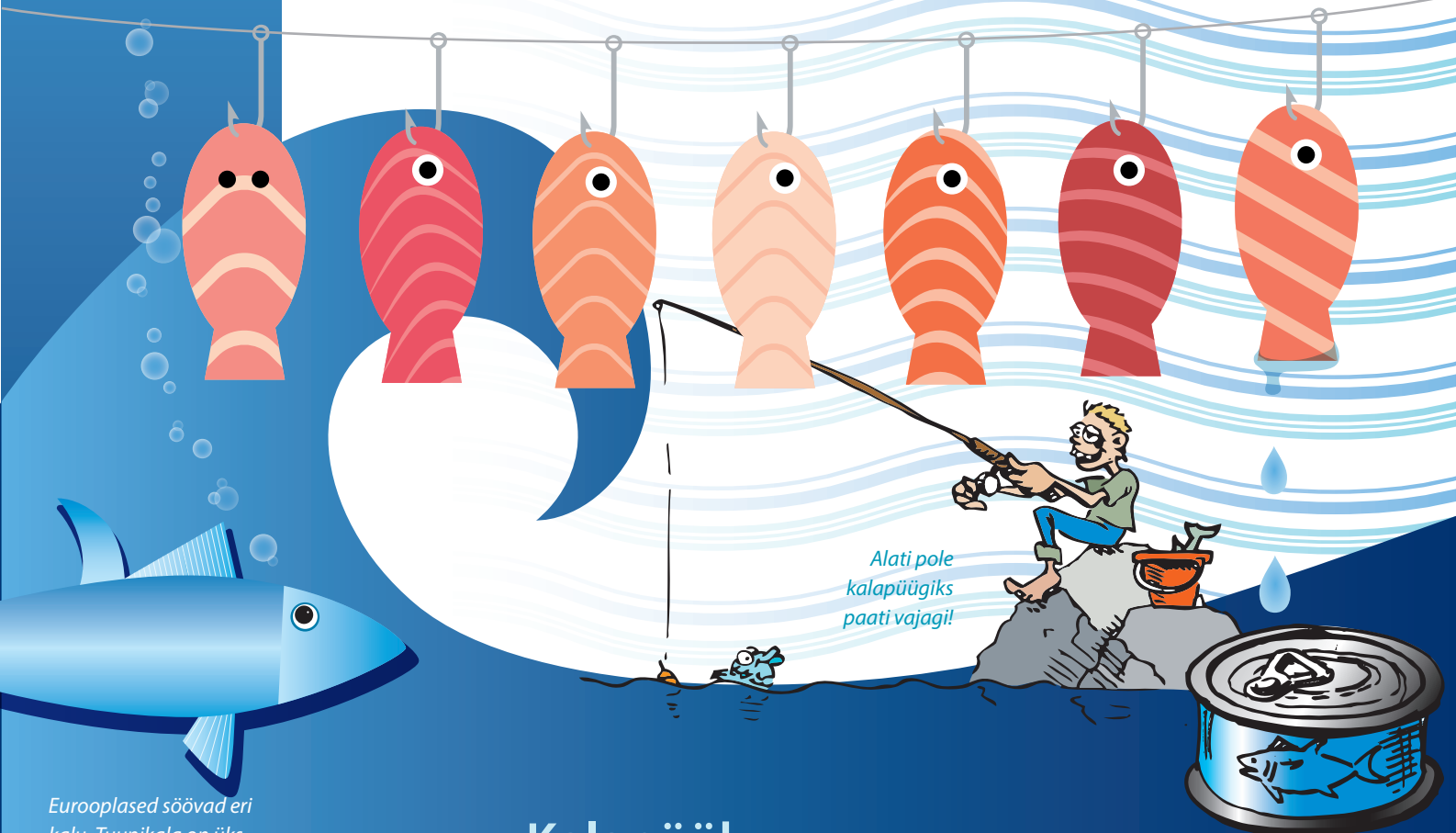
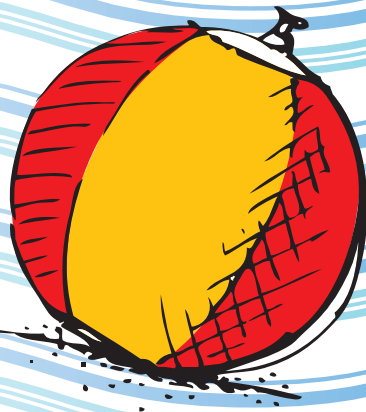
Maailma suurimaid reisilaevu – Queen Mary 2.

Akvalangiga sukeldumine Vahemeres.

Euroopa mereäärsed kuurordid on toredad kohad puhkuse veetmiseks. Seal saab nautida mitmesuguseid veesportialasid alates purjelaua- ja paadisõidust kuni veesuusatamise ja akvalangiga sukeldumiseni.

Võib ka lihtsalt puhata: võtta rannal päikest ja end meres jahutada.

Alati pole kalapüügiks paati vajagi!

Eurooplased söövad eri kalu. Tuunikala on üks suuremaid!

Kalapüük

Kalapüük on Euroopa rahvastele alati tähtis olnud. Kalasadamate ümbrusesse on kerkinud linnad, tuhanded inimesed elavad kalapüügist ja -müügist või valmistavad kaluritele ja nende peredele vajalikke kaupu.

Nüüdisaegsed kalalaevad, näiteks kala töötlevad traalerid, võivad püüda kala väga suures koguses. Selleks et tagada meres piisav kalavaru, on Euroopa riigid kokku leppinud, kui palju kala tohib püüda ning milliseid võrke kasutada, et väikesed kalamaimud nendesse kinni ei jääks.

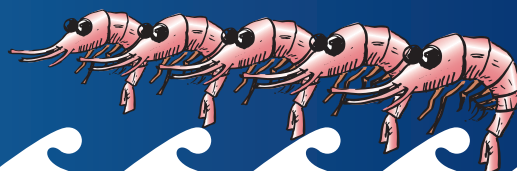
Teine võimalus kalavarude tagamiseks on kalu kasvatada. Euroopa põhjarannikul kasvatatakse lõhet meres suurtes sumpades. Samamoodi kasvatatakse molluskeid, näiteks rannakarpe, austreid ja veenuskarpe.

Traaler dokis Skyes (Šotimaa).

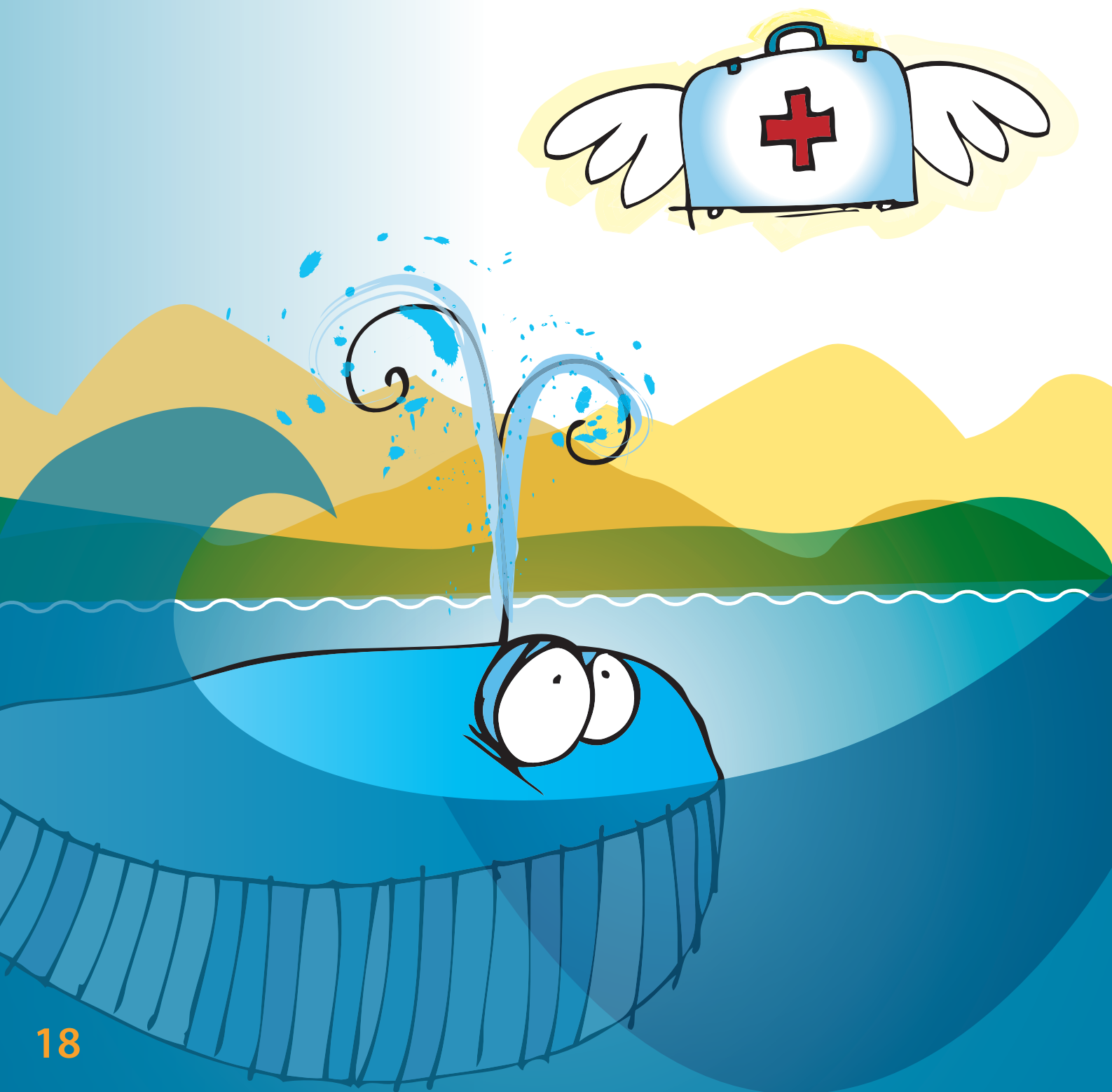
Lõhekasvatus Šotimaal.

Euroopa ranniku kaitse

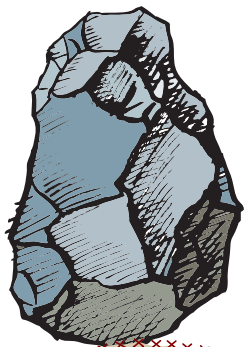
Euroopa rannik on tähtis nii loomadele kui ka inimestele, seepärast tuleb seda hoida. Rannikut peab kaitsma, et seda ei saastaks tehaste ja linnade jäätmed. Mõnikord juhtub naftatankeritega õnnetusi ning merre lekib suur kogus naftat. Naftareostus saastab randu ja hukutab tuhandeid veelinde.

Euroopa riigid teevad koostööd, et hoida ära selliste õnnetuste kordumine ning säilitada ranniku ilu ka edaspidiseks, et tulevased põlvkonnad saaksid sellest rõõmu tunda.

Läbi ajaloo

Tuhandete aastate jooksul on Euroopa tohutult muutunud. See on põnev, samas ka väga pikk lugu, seepärast on allpool toodud vaid mõned olulisemad sündmused.

Kiviaegne ränikivist relv.

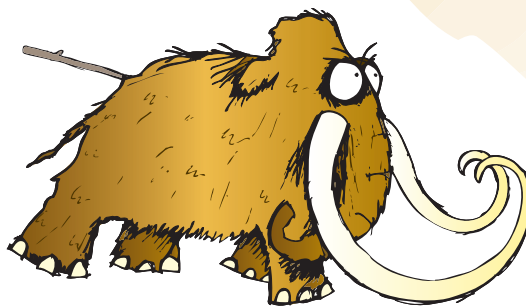
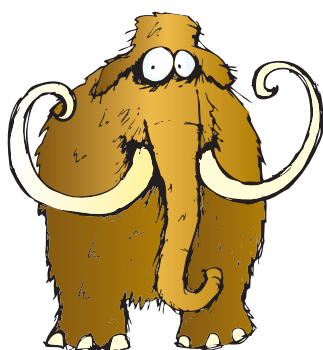
Kiviaeg

Esimesed eurooplased elatusid jahipidamisest ja korilusest. Koopaseinu kaunistasid nad jahistseene kujutavate imepärase maalingutega. Hiljem õppisid inimesed põldu harima, hakkasid loomi pidama ja vilja kasvatama ning koondusid elama küladesse.

Nad valmistasid oma relvad ja tööriistad kivist, näiteks lihvides ränikivikildude servad teravaks.

Lascaux' eelajaloolised koopamaalingud (Prantsusmaa).

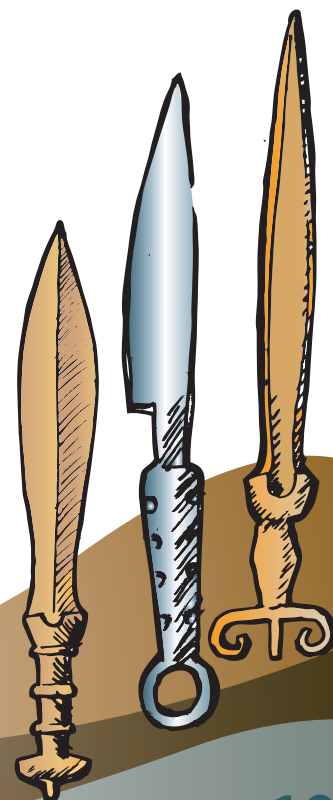
Pronksiaeg ja rauaaeg – metalli kasutusele võtmine

Mitu tuhat aastat enne meie ajaarvamist (e.m.a ehk enne Kristuse sündi (e.Kr)) avastasid inimesed, kuidas eri liiki kividest väga suurel kuumusel eri metalle sulatada. Pronks – vase ja tina sulam – oli piisavalt kõva tööriistade ja relvade valmistamiseks. Kuld ja hõbe olid pehmed, kuid väga ilusad ning neid sai eheteks vormida.

Hiljem avastati veelgi tugevam metall – raud. Parim rauasulam oli teras, mis oli tugev ja vastupidav, seetõttu sai terasest häid mõõku. Teras valmistamine oli aga väga keeruline, seepärast oli hea mõök väga haruldane ja väärtuslik.

Pronkskirves.

Vana-Kreeka

(umbes 2000–200 aastat e.m.a)

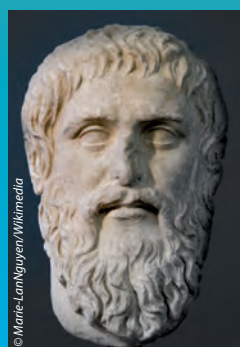
Umbes 4000 aastat tagasi hakati Kreekas ehitama linnu. Alguses valitsesid nende üle kuningad. Hiljem, umbes aastal 500 e.m.a kehtestati Ateenas demokraatia ehk rahva võim: kuninga asemel langetasid otsuseid hääletamise teel Ateena linna mehed. Demokraatia on oluline Euroopa leiutus, mis on levinud üle maailma.

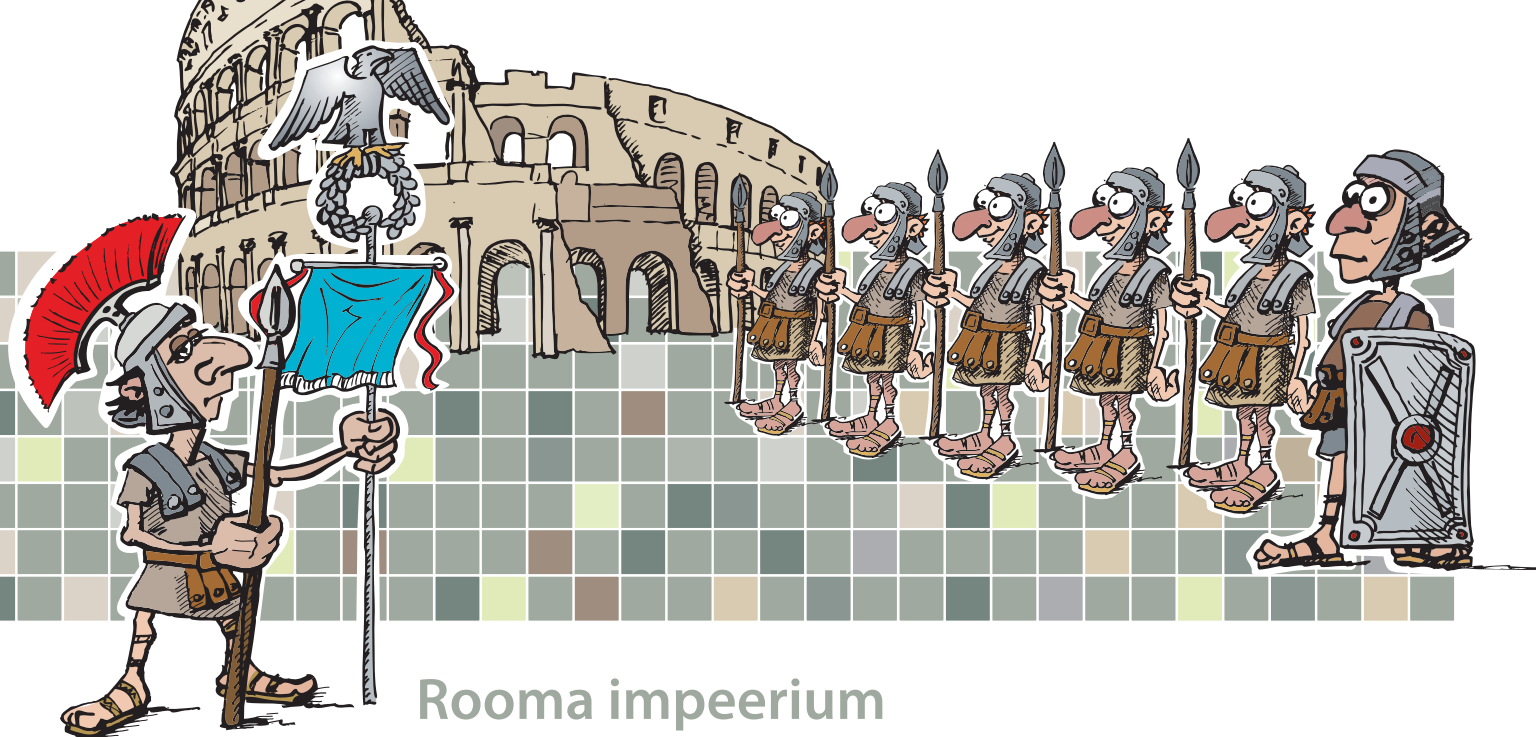
See punaste figuuridega Kreeka vaas pärineb umbes aastast 530 e.m.a.

Vanad kreeklased jätsid meile palju muudki:

- > põnevad jutustused jumalatest ja kangelastest, sõdadest ning seiklustest;
- > suurepärased templid, marmorskulptuurid ja kaunid savinõud;
- > olümpiamängud;
- > hästi kavandatud teatrid ja suured kirjanikud, kelle näidendeid mängitakse veel tänapäevalgi;
- > õpetlased, näiteks Sokrates ja Platon, kes õpetasid inimestele loogilist mõtlemist;
- > matemaatikud, näiteks Eukleides ja Pythagoras, kes töötasid välja matemaatikareeglid;
- > teadlased, näiteks Aristoteles, kes uuris taimi ja loomi, ning Eratosthenes, kes tõestas, et Maa on kerakujuline, ning arvutas välja selle mõõtmed.

Platon – üks maailma suurimatest mõtlejatest.

Rooma impeerium

(umbes 500 aastat e.m.a – 500. aasta m.a.j (ehk meie ajaarvamise järgi))

Rooma oli alguses lihtsalt üks külake Itaalias. Kuid roomlased olid väga hästi organiseerunud, nende sõjavägi oli tugev ning järk-järgult alistasis nad endale Vahemere-äärsed alad. Lõpuks ulatus Rooma impeerium Põhja-Inglismaalt kuni Sahara kõrbeni ja Atlandi ookeanist kuni Aasiani.

Roomlased pärandasid meile:

- > hästi ehitatud sirged teed, mis ühendasid impeeriumi kõiki alasid;
- > kaunid siseõued ja mosaiikpõrandatega majad;
- > tugevad sillad ja akveduktid (vee juhtimiseks kaugete vahemaade taha);
- > ümkaared, mis muutsid nende ehitised tugevaks ja vastupidavaks;
- > uued ehitismaterjalid (tsement ja betoon);
- > uued relvad (näiteks katapult);
- > suured kirjanikud (näiteks Cicero ja Vergilius);
- > Rooma õigussüsteemi, mida Euroopa riigid tänaseni kasutavad.

Rooma-aegne akvedukt on vastu pidanud tänaseni – Pont du Gard Prantsusmaal.

Mosaiigi valmistamiseks kasutati väikeseid kivitükikesi, emaili, klaasi või keraamikat ja sellega kaunistati sageli hooneid.

Keskaeg

(umbes aastad 500–1500 m.a.j)

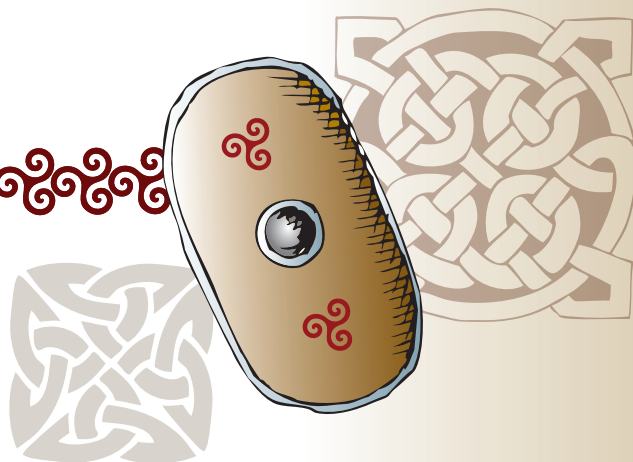

Kui Rooma impeerium lagunes, võtsid Euroopa eri piirkondades võimu üle eri hõimud.

Keldid

Enne Rooma aega elasid keldid mitmel pool üle kogu Euroopa. Tänapäeval elavad nende järeltulijad peamiselt Bretagne'is (Prantsusmaa), Cornwallis (Inglismaa), Galicias (Hispaania), Iirimaa, Šotimaa ja Walesis. Neis Euroopa piirkondades on keldi keeled ja kultuur vägagi elujõulised.

Germaani hõimud

Nad asusid elama ka mujale kui Saksamaale:

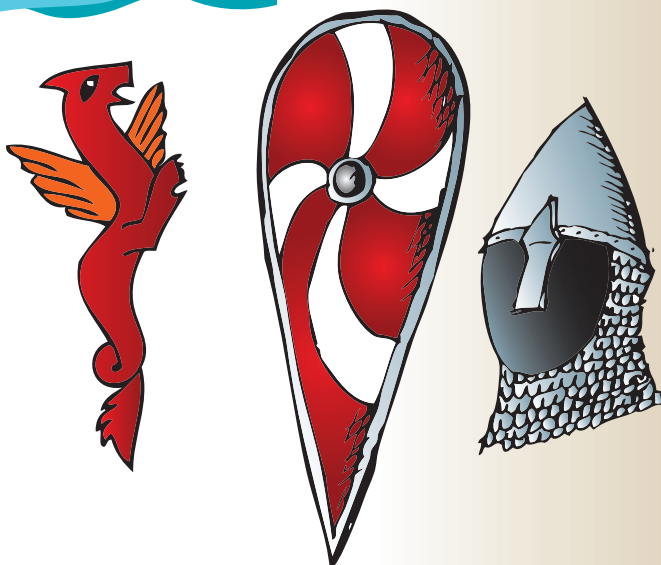
- > **anglid ja saksid** rändasid Inglismaale, valitsedes seal kuni 1066. aastani;
- > **frangid** vallutasid aastatel 500–800 m.a.j suure osa Euroopast, kaasa arvatud Prantsusmaa. Nende kõige kuulsam kuningas oli Karl Suur;
- > **goodid** (läänegoodid ja idagoodid) rajasid kuningriigid Hispaanias ja Itaalias;
- > **viikingid** elasid Skandinaavias. Aastatel 800–900 m.a.j purjetasid nad teistesse maadesse, röövvisid, kauplesid ja asustasid põlluharimiseks sobivaid paiku.

Viikingid olid tublid meremehed, kes jõudsid isegi Ameerika rannikule (kuid nad ei öelnud seda kellelegi!).

Normannid

ehk põhjala rahvas olid viikingid, kes asusid elama Prantsusmaale (tänapäeval Normandia) ja vallutasid 1066. aastal Inglismaa. Kuulsal Bayeux' gobeläänil on kujutatud stseene sellest vallutusest. Gobelääni hoitakse muuseumis Bayeux' linnas.

Keskaja lossid pidid kaitsma vaenlase eest.

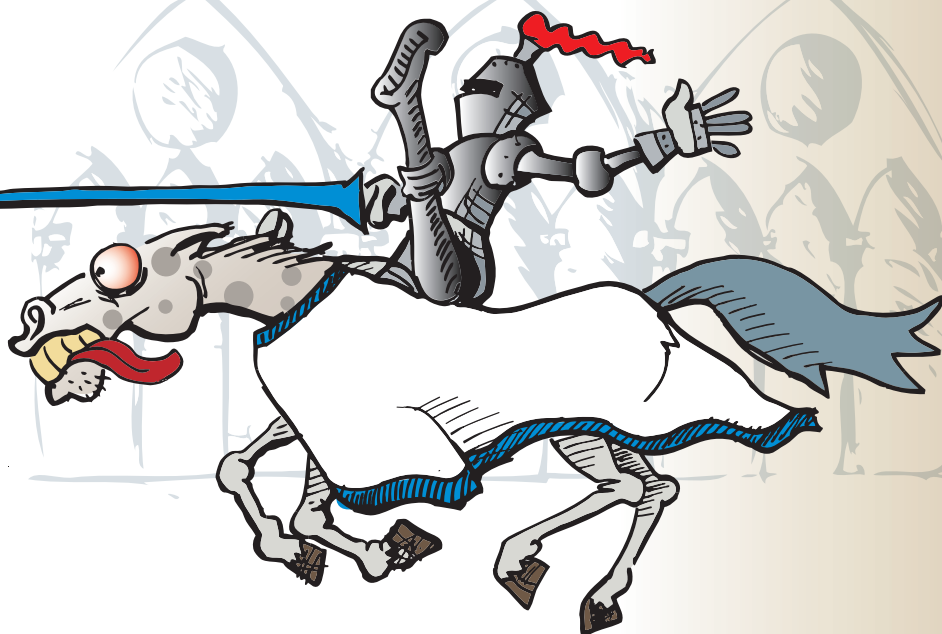
Slaavlased asusid Euroopas elama mitmesse piirkonda, nad on tänapäeval slaavi keeli kõnelevate rahvaste – bulgaarlaste, horvaatide, poolakate, serblaste, slovakkide, sloveenide, tšehhide, ukrainlaste, valgevenelaste ja venelaste – esiisad.

Madjarid asusid Pannooniasse elama 9. ja 10. sajandil ning löid seal 1000. aastal Ungari kuningriigi. Nende järeltulijad elavad tänapäeval Ungaris ja selle naabermaades.

Keskajal tülitseid Euroopa kuningad ja ülikud omavahel sageli ning peeti mitu sõda. (See oli aeg, mil raudrüütlid võitlesid hobustel.) Selleks et end rünnakute eest kaitsta, elasid kuningad ja ülikud tihti tugevates, paksude kivimüüridega kindlustes. Mõni kindlus oli nii tugev, et on säilinud tänapäevani.

Gooti arhitektuur oli keskaja oluline leiutis. See on Milano katedraali veesüliiti.

Keskajal sai Euroopa peamiseks religiooniks kristlus ning peaaegu kõikjale ehitati kirikuid. Mõned neist on tõeliselt muljet avaldavad, eriti suured katedraalid kõrgete tornide ja värviliste vitraažakendega.

Mungad tegelesid põlluharimisega ning aitasid kaasa põllumajanduse arengule Euroopas. Nad asutasid ka koole ja kirjutasid raamatuid. Sageli olid kloostrites suured raamatukogud, kus hoiti vanadest aegadest pärit raamatuid.

Lõuna-Hispaanias, kus peamiseks religiooniks oli islam, ehtasid valitsejad kauneid mošeesid ja minarette. Kõige kuulsamad on Córdoba mošee ja Giralda minarett Seviljas.

Vaade keskaegsele hiigelsuurele Córdoba mošeele (Hispaania).

Renessanss

(umbes aastad 1300–1600 m.a.j)

Keskajal ei osanud enamik rahvast lugeda ega kirjutada ning teati vaid seda, mida kirikus oli õpetatud. Ainult kloostritel ja ülikoolidel olid koopiad Vana-Kreeka ja Vana-Rooma autorite raamatutest. Ent 14.–15. sajandil hakkasid üliõpilased antiikseid raamatuid taasavastama. Nad olid hämmastunud sealt leitud üllastest ideedest ja suurtest teadmistest ning see teave hakkas tasapisi levima.

Näiteks Firenze (Itaalia) jõukad ja haritud elanikud olid nendest ideedest ja teadmistest väga huvitatud. Nad olid piisavalt rikkad, et raamatuid osta, eriti pärast seda, kui Euroopas leiutati trükipress (1445), ning vaimustusid Vana-Kreekast ja Vana-Roomast. Nad lasid ehitada oma majad Rooma paleede eeskujul ning palkasid kuulsaid kunstnikke ja skulptoreid, kes kaunistasid majad maalingutega, millel kujutati stseene Kreeka ja Rooma jutustustest, ning jumalate, kangelaste ja kuningate skulptuuridega.

Üks maailma kuulsaimaid skulptuure – Michelangelo „Taavet“.

Leonardo da Vinci visandas selle helikopteri 500 aastat tagasi!

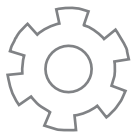

Üks kaunimaid renessansiaegseid maale – Botticelli „Veenus“.

See oli justkui ilu ja tarkuse kadunud maailma taassünd. Seepärast nimetatakse seda perioodi renessanssiks (mis tähendab taassündi).

Sellest ajast on pärit:

- > suured kunstnikud ja skulptorid Michelangelo ja Botticelli;
- > andekad arhitektid (näiteks Brunelleschi);
- > imetlusväärne leiutaja ja kunstnik Leonardo da Vinci;
- > suured mõtlejad (näiteks Thomas More, Erasmus ja Montaigne);
- > teadlased (näiteks Kopernik ja Galileo, kes avastas, et Maa ja teised planeedid tiirlevad ümber Päikese);
- > kaunid ehitised (näiteks Loire'i oru lossid);
- > uus huvi selle vastu, mida inimene on võimeline saavutama.

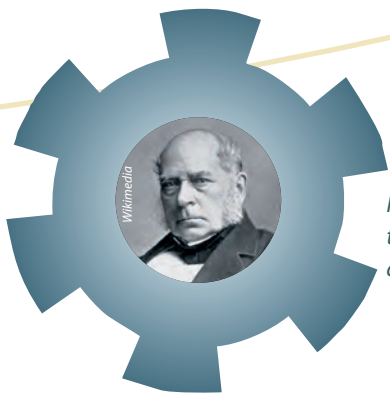
Tööstusrevolutsioon

(umbes aastad 1750–1880 m.a.j)

Umbes 250 aastat tagasi algas Euroopas uus revolutsioon, seekord tööstuses. Selle ajendiks oli energiakriis. Tuhandeid aastaid olid inimesed kasutanud kütteks puid ja puusütt. Nüüd olid mitmed Euroopa piirkonnad metsadest lagedaks jäänud! Mida võiks veel kütusena kasutada?

Vastus oli: kivisütt. Seda leidis mitmel pool Euroopas ning kaevurid alustasid selle kaevandamist. Kivisüsi „toitis“ uusi leiutisi – aurumasinaid. Kivisütt põletades saadi koks, mis oli palju puhtam kütus ning sobis suurepäraselt raua ja terase valmistamiseks.

Umbes 150 aastat tagasi leiutas inglane Henry Bessemer kõrgahju, mis võimaldas toota terast suhteliselt odavalt. Peagi kasvas terasetootmine Euroopas oluliselt, muutes maailma! Odav teras võimaldas ehitada kõrghooneid, suuri sildu, ookeaniaurikuid, autosid, külmkappe... Aga ka võimsaid relvi ja pomme.

Wikimeedia

Henry Bessemer –
terasestulutamise nüüdis-
aegse tehnoloogia leiutaja.

Suured avastused ja uued ideed

(umbes 1500–1900 m.a.j)

© Eibonjann Andrews

Christoph Kolumbuse laevade mudelid.

© Gregorio Lopes

Vasco da Gama – esimene inimene, kes purjetas Euroopast Indiasse.

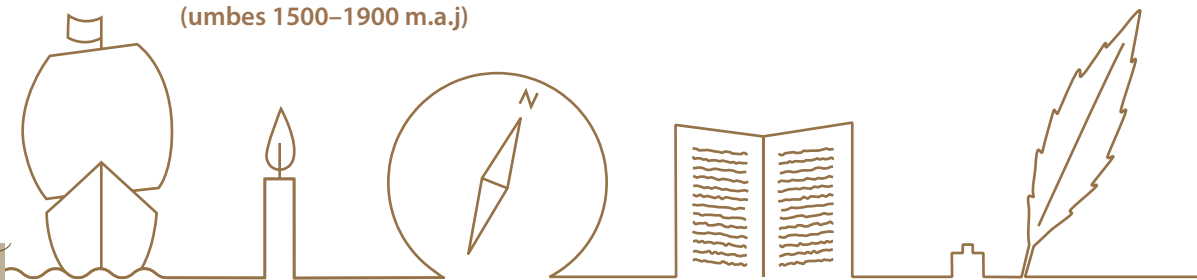
Wikimedia

Dodo – lennuvõimetu lind, kes elas kunagi ühel India ookeani saarel. Hävitati Euroopa asunike poolt.

© Catherine Lusurier

Voltaire – üks valgustusajastu kuulsamaid kirjanikke.

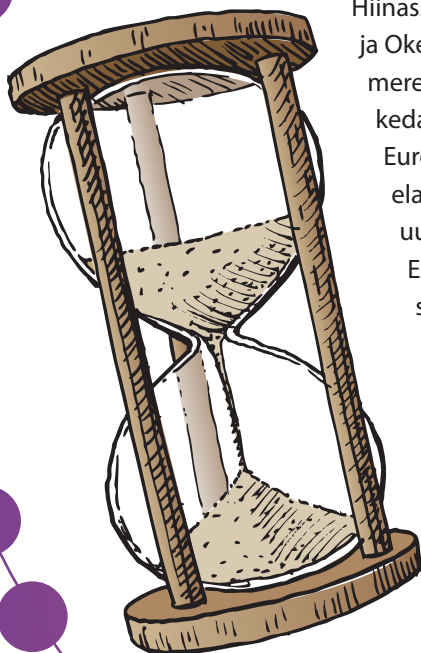
Renessansi ajal muutus kaubavahetus kaugete maadega Euroopa kaupmeestele üha olulisemaks. Nad müüsid oma kaupu näiteks Indias ja tõid sealt kaasa hinnalisi vürtse ja vääriskive. Kuid reisimine maad mööda oli raske ja võttis kaua aega, seepärast soovisid kaupmehed jõuda Indiasse meritsi. Paraku oli aga tee peal ees Aafrika – ja see manner on väga suur!

Et maakera on ümmargune (ja inimesed hakkasid seda üha enam uskuma), lootsid Euroopa meremehed jõuda Indiasse lääne poole purjetades. Niisiis purjetas Christoph Kolumbus oma meremeestega 1492. aastal Hispaaniast üle Atlandi ookeani. Kuid Indiasse jõudmise asemel avastasid nad Bahama saared (Kariibi meres, Ameerika ranniku lähistel).

Peagi järgnesid neile teised maadeavastajad. Vasco da Gama, Portugali mereväeohvitser, oli esimene eurooplane, kes purjetas aastatel 1497–1498 ümber Aafrika ja jõudis Indiasse. Teine Portugali maadeavastaja, Hispaania kuninga teenistuses olnud Fernão de Magalhães, juhtis aastal 1519 esimest Euroopa ümbermaailmareisi!

Sellest ajast peale uurisid eurooplased Kariibi mere saari ja Ameerikat, mida nad nimetasid Uueks Maailmaks, ning asutasid seal kolooniaid. Teisisõnu vallutasid nad maid ja kuulutasid need Euroopas asuva emamaa omandiks. Nad võtsid kaasa oma usu, kombed ja keele, seepärast räägitakse tänapäeval Põhja-Ameerikas peamiselt inglise ja prantsuse keelt, Kesk- ja Lõuna-Ameerikas aga hispaania ja portugali keelt.

Aeg läks ja eurooplased purjetasid üha kaugemale: Hiinasse, Jaapanisse, Kagu-Aasiasse, Austraaliasse ja Okeaniasse. Kaugetelt maadelt saabunud meremehed rääkisid kummalistest olenditest, keda nad olid näinud ja kes erinesid suuresti Euroopas elavatest loomadest. See pakkus elavat huvi teadlastele, kes asusid neid paiku uurima ning tõid sealt kaasa loomi ja taimi Euroopa muuseumide jaoks. 19. sajandil suundusid Euroopa maadeavastajad sügavale Aafrika sisemaale ning 1910. aastaks oli kogu Aafrika manner eurooplaste poolt koloniseeritud.

Põikame tagasi Euroopasse, kus teadlased tegid üha rohkem avastusi universumi toimimise kohta. Geoloogid uurisid kivimeid ja fossiile ning tundsid üha rohkem huvi Maa tekkimise ja selle tegeliku vanuse vastu. Kaks suurt teadlast, prantslane Jean-Baptiste Lamarck ja inglase Charles Darwin, jõudsid lõpuks järeldusele, et loomad ja taimed on tekkinud evolutsiooni tulemusena, see tähendab arenenud mitme miljoni aasta jooksul ühest liigist teiseks.

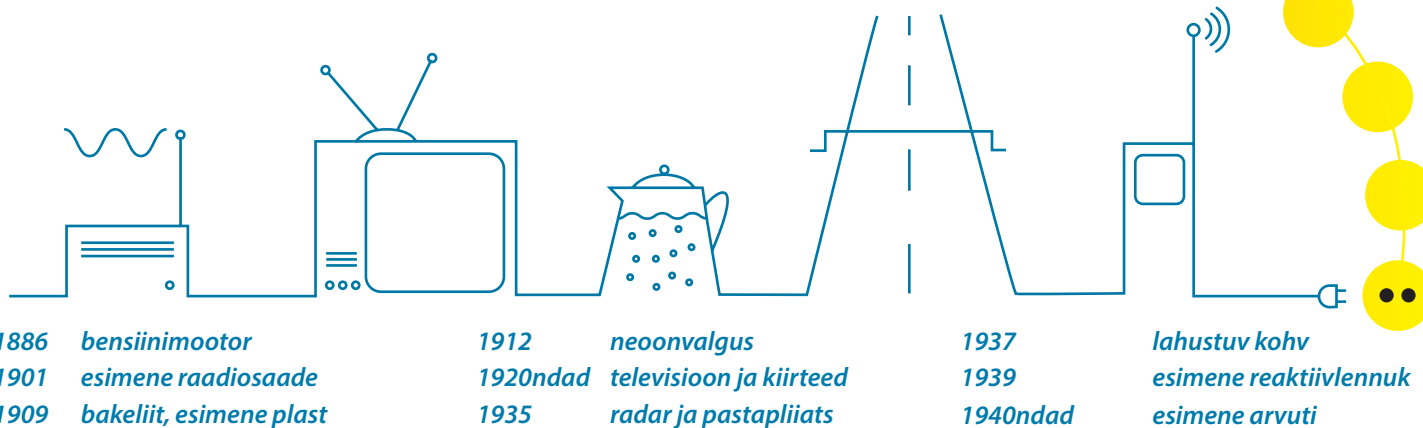
18. sajandil tõstasid inimesed teisigi olulisi küsimusi: kuidas peaks riike valitsema? Millised õigused ja vabadused peaksid inimestel olema? Kirjanik Jean-Jacques Rousseau ütles, et kõik peaksid olema võrdsed. Teine kirjanik, Voltaire, lisis, et maailm oleks parem, kui võhiklus ja ebausku asenduksid mõistuse ja teadmistega.

See uute ideede aeg, mida nimetatakse valgustusajastuks, põhjustas mitmes riigis suuri muutusi. Näiteks Prantsuse revolutsioon puhkes 1789. aastal seetõttu, et rahvas ei soovinud enam elada kuningate ja kuningannade võimu all. Üks revolutsiooni loosung oli „Vabadus, võrdsus, vendlus“, millest sai hiljem Prantsusmaa tunnuslause.

Nüüdisaegne maailm

(umbes 1880. aastast tänaseni)

19. ja 20. sajandil on mitu Euroopas loodud leiutist aidanud muuta maailma selliseks, nagu me seda tänapäeval tunneme. Näiteks:

Tänapäeval töötab Euroopas umbes neljandik inimesi tööstuses, tootes kaupu, mida moodsas maailmas vajatakse: toiduaineid ja jooke, mobiiltelefone ja arvuteid, riideid ja mööblit, pesumasinaid ja telereid, autosid, busse ja veoautosid ning veel paljut muud.

Kümnest eurooplasest seitse töötab teenindussfääris. Teisisõnu töötavad nad pooides ja postkontorites, pankades ja kindlustusfirmades, hotellides ja restoranides, haiglates, koolides ja mujal ning müüvad kaupu või osutavad teenuseid, mida inimesed vajavad.

© Julia Margaret Cameron

Charles Darwin avaldas oma evolutsiooniteooria 1859. aastal.

© Zuzub/Wikimedia

Esimese telefoni leiutas šoti päritolu Alexander Graham Bell. Tänapäeval toodetakse Euroopas moodsaimaid mobiiltelefone.

Ajaloo õppetunnid

Kahjuks ei koosne Euroopa ajalugu vaid saavutustest, mille üle uhkust tunda – selles on ka vähem kuulsusrikkaid seiku. Sajandite jooksul on Euroopa rahvad korraldanud üksteise vastu kohutavaid sõdu. Sageli oli sõja põhjuseks soov omandada võimu ja rikkust või religioon.

Euroopast pärit asunikud tapsid teistel mandritel miljoneid kohalikke elanikke nendega võideldes, neid halvasti koheldes või neid tahtmatult Euroopast pärit haigustesse nakatades. Eurooplased viisid miljoneid aafriklasti orjusse.

Nendest kohutavatest vigadest tuleb õppust võtta. Euroopas keelati orjakaubandus 19. sajandil. 20. sajandil said kolooniad iseseisvaks. Lõpuks saabus Euroopasse rahu. Kuidas see täpselt juhtus, võid lugeda peatükist „Euroopa Liidu ajaloo lühikokkuvõte“.

Sõda ...

Kahjuks on Euroopa peres olnud palju tülisid. Sageli oli tüliküsimuseks, kes riiki valitseb või milline maatükk millisele riigile kuulub. Mõnikord soovisid valitsejad naabreid vallutades suuremat võimu või tõestada, et nende rahvas on tugevam ja parem kui naabrid.

Ühel või teisel põhjusel on tuhandete aastate jooksul Euroopas peetud kohutavaid sõdu. 20. sajandil said selles maailmajaos alguse kaks sõda, mis kandusid teistesse riikidesse ja millega olid seotud riigid kogu maailmas. Seepärast kutsutakse neid sõdu maailmasõdadeks. Nendes sõdades hukkus miljoneid inimesi ning Euroopa oli sõdade tõttu vaene ja varemetes.

Kas oleks võimalik midagi teha, et sõjad enam kunagi ei korduks? Kas eurooplased õpivad kunagi koos maha istuma ja asju arutama selle asemel, et sõdida?

Vastus on – jah!

See on järgmise peatüki lugu – Euroopa Liidu lugu.

... ja rahu

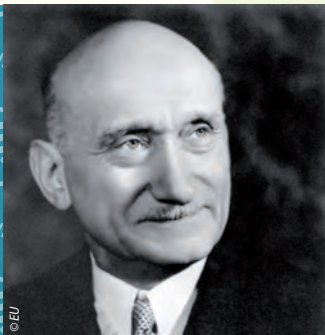
Euroopa rahvad elavad eri riikides, kus räägitakse eri keeli ning kus on eri tavad, kombed ja uskumused.

Siiski kuulume me kõik mitmel põhjusel ühte rahvasteperre:

- > oleme elanud aastatuhandeid ühes maailmajaos;
- > keeled, mida räägime, on sageli suguluses;
- > igas riigis on palju inimesi, kelle esivanemad on pärit mõnest teisest riigist;
- > meie tavad, kombed ja pidustused on sageli seotud sama algupärandiga;
- > naudime sama kaunist muusikat ja kunsti, samu näidendeid ja lugusid, mida Euroopa rahvad on meile sajandite jooksul pärandanud;
- > kõik Euroopa rahvad peavad tähtsaks õiglust, heanaaberlikkust, arvamusevabadust, austust teiste vastu ja abivajajate aitamist;
- > seega hindame nii seda, mis on meie oma riigis või piirkonnas teistest erinev ja meile omane, kui ka seda, mis on meile, eurooplastele, ühine.

Euroopa Liidu ajaloo lühikokkuvõte

II maailmasõda lõppes 1945. aastal. See oli sõda, mis sai alguse Euroopast ning põhjustas kohutavaid purustusi ja kaotusi. Mida saaksid Euroopa riikide juhid teha, et sellised kohutavad sõjad enam kunagi ei korduks? Nad vajasisid uut head plaani.

Robert Schuman.

Jean Monnet.

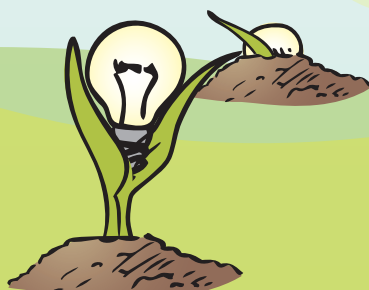
Uus idee

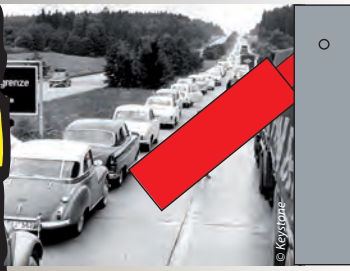
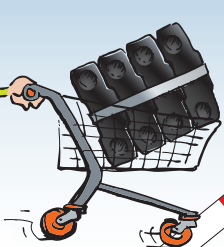
Prantslane Jean Monnet mõtles sageli selle küsimuse üle. Ta jõudis järeldusele, et sõdimiseks vajab riik kahte toorainet: rauda terase valmistamiseks (et ehitada tanke, relvi, pomme jne) ning sütt tehastele ja raudteele vajaliku energia tootmiseks. Euroopas toodeti palju rauda ja terast, seepärast saidki Euroopa riigid hõlpsasti relvi valmistada ja seejärel sõda alustada.

Seega tuli Jean Monnet välja väga julge ideega: Prantsusmaa ja Saksamaa – ning võib-olla ka teiste Euroopa riikide – valitsused ei peaks enam juhtima oma riigi söe- ja terasetööstust eraldi. Selle asemel peaksid nende tööstusharude korraldamisel osalema kõikide asjaomaste riikide esindajad, kes istuksid ühiselt laua taha ning arutaksid ja otsustaksid asju ühiselt. Niimoodi ei saaks nad omavahel sõdida!

Jean Monnet arvas, et plaan õnnestub, kui Euroopa riikide valitsused seda vaid sooviksid. Ta rääkis plaanist oma sõbrale, Prantsuse ministrile Robert Schumanile. Robert Schumani arvates oli see suurepärase plaan ning ta rääkis sellest oma kuulsas kõnes 9. mail 1950.

Kõne veenis mitte ainult Prantsusmaa ja Saksamaa, vaid ka Belgia, Itaalia, Luksemburgi ja Madalmaade valitsusi. Nad kõik otsustasid ühendada oma söe- ja terasetööstused ning moodustada ühenduse, mis sai nimeks Euroopa Söe- ja Teraseühendus (ESTÜ). Ühendusel olid rahumeelsed eesmärgid ja see aitas Euroopat varemetest taas üles ehitada. ESTÜ asutati 1951. aastal.

© Keystone

Igavus piiril... Sellised järjekorrad olid tavaline osa Euroopa argipäevast.

Ühisturg

Kuue riigi koostöö sujus nii hästi, et peagi otsustati luua uus ühendus – Euroopa Majandusühendus (EMÜ). See asutati 1957. aastal.

Majandus – see tähendab kõike, mis on seotud raha, äri, töö ja kaubandusega.

EMÜ riikide peamine eesmärk oli ühise turu loomine, et lihtsustada omavahelist kaubandust. Siiamaani pidid ühest riigist teise kaupa vedavad veoautod, rongid ja pargased dokumentide kontrollimiseks ning tollimaksu maksmiseks alati piiril peatuma. See oli aeganõudev toiming ning välismaised kaubad olid seetõttu kallid.

Ühisturu eesmärk oli kaotada kõik need piirikontrollid, viivitused ja tollimaksud ning võimaldada riikidel üksteisega kaubelda, justkui oleks tegemist ühe suure riigiga.

Toiduained ja põllumajandus

Pärast II maailmasõda oli Euroopas väga raske toiduaineid toota või importida. Veel 1950. aastate alguses oli Euroopas toiduainetepuudus. Seepärast lepidi EMÜs kokku talupidajate toetamises, et nad toodaksid rohkem ja et neile oleks töö tulemusena tagatud elamisväärne sissetulek.

Selle kokkuleppe tulemusena sündis ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP). See toimis hästi, isegi niivõrd, et talupidajad hakkasid tootma liiga palju ja kokkulepet tuli muuta! Tänapäeval toetatakse ühise põllumajanduspoliitika raames talupidajaid, et nad ka looduse eest hoolt kannaksid.

© Randy Weiss Corbis

Kombain vilja koristamas.

Euroopa Majandusühendusest Euroopa Liiduni

Ühisturg muutis Euroopa Majandusühendusse kuuluvate riikide elanike elu peagi lihtsamaks.

Neil oli rohkem raha, mida kulutada, lisaks oli kauplustes rohkem toiduaineid ja mitmesuguseid kaupu. Seda märkasid naaberriigid ning 1960ndatel avaldasid mõned neist soovi samuti „klubisse“ astuda.

Pärast aastaid kestnud arutelusid ühinesid EMÜga 1973. aastal Ühendkuningriik, Taani ja Iirimaa. Kreeka ühines 1981, järgnesid Portugal ja Hispaania 1986. aastal ning Austria, Soome ja Rootsi 1995. aastal.

Seega kuulus „klubisse“ juba 15 liiget.

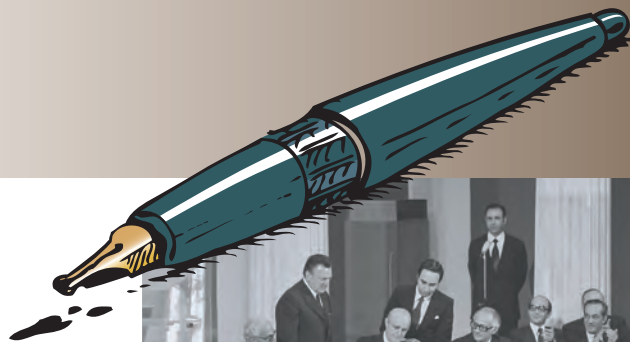
Kõik need aastad oli ühendus pidevas muutumises. 1992. aasta lõpus sai valmis niinimetatud ühtne turg, kuid ühendus korraldas lisaks veel palju muud. Näiteks tegid EMÜ riigid koostööd keskkonna kaitsmisel ning paremate Euroopat läbivate maanteed ja raudteede ehitamisel. Rikkamad riigid aitasid vaesemaid teede ehitamisel ja muude tähtsate projektide elluviimisel.

Reisimise lihtsustamiseks kaotas enamik EMÜ riikidest omavahelistel piiridel passikontrolli. Ühe liikmesriigi kodanik võis vabalt elada ja töötada kõikides teistes liikmesriikides. Valitsused arutasid ka muid uusi ideid, näiteks kuidas eri riikide politseinikud saaksid üksteist kurjategijate, narkokaubitsejate ja terroristide tabamisel aidata.

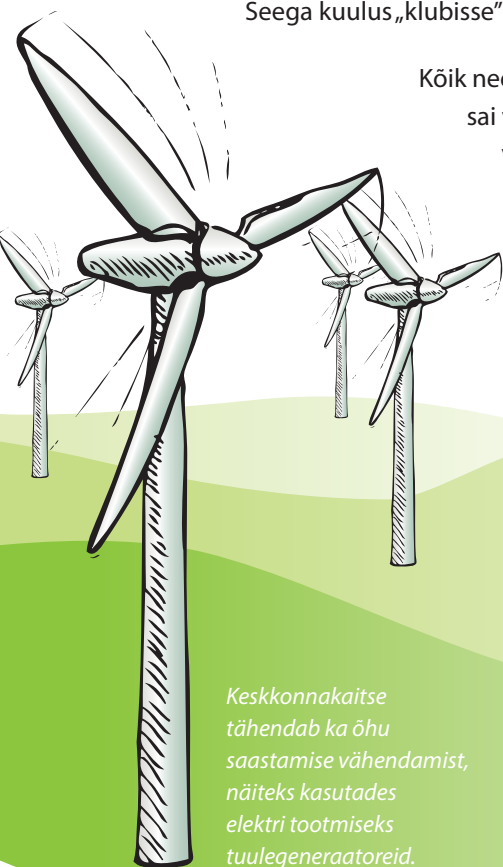
Lühidalt tegeleti ühenduses ühiselt nii paljude eri valdkondadega, et 1992. aastal otsustati nimetada Euroopa Majandusühendus ümber Euroopa Liiduks (EL).

Keskkonnakaitse tähendab ka õhu saastamise vähendamist, näiteks kasutades elektri tootmiseks tuulegeneraatoreid.

Politseinik ja koer kontrollivad, et pagasis ei veetaks narkootikume.

Ühinemine „klubiga“. Kreeka kirjutab alla ühinemislepingule.

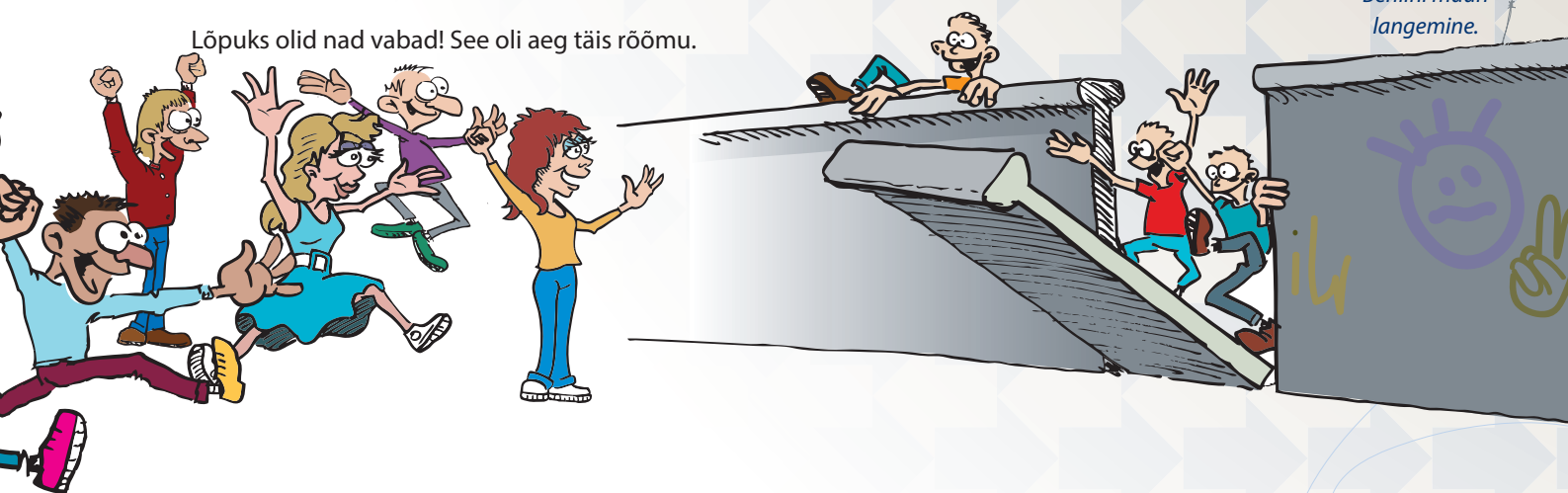
Ühine pere

Samal ajal sündis Euroopa Liidu piiridest väljaspool mõndagi põnevat. Aastaid olid Ida- ja Lääne-Euroopa teineteisest eraldatud. Nad ei sõdinud, kuid nende riikide valitsuste seisukohad erinesid kardinaalselt. Ida-Euroopa valitsusjuhid lähtusid kommunistlikust valitsemispõhimõttest, mis ei jätnud inimestele erilist vabadust. Selle valitsemispõhimõtte rakendamise tõttu olid need riigid Lääne-Euroopa riikidega võrreldes vaesed.

Vastuseis ida ja lääne vahel oli nii tugev, et seda nimetati sageli raudseks eesriideks. Mitmes kohas ehitati piirile kõrged müürid või tõkked, näiteks Berliinis jagas selline müür Saksamaa kaheks. Luba piiri ületamiseks oli väga keeruline saada.

Eraldatus ja vastasseis lõppesid 1989. aastal: Berliini müür lõhuti maha ning raudne eesriie lakkas olemast. Peagi Saksamaa taasühendati. Kesk- ja Ida-Euroopa riigid valisid endale uue valitsuse ja loobusid kommunistlikust süsteemist.

Lõpuks olid nad vabad! See oli aeg täis rõõmu.

1989:
Berliini müüri
langemine.

Iseseisvunud riigid avaldasid samuti soovi Euroopa Liiduga ühineda ning varsti tekkis ELi liikmeks saamist ootavatest riikidest järjekord.

Enne kui mõni riik võib Euroopa Liiduga ühineda, peab tema majandus hästi toimima. Riik peab olema demokraatlik, st rahval peab olema vabadus valida, keda ta soovib oma riiki valitsema. Riik peab austama inimõigusi. Inimõigused on näiteks õigus väljendada oma mõtteid, piinamise keelamine, õigus mitte olla vangis ilma õiglase kohtupidamiseta ja veel paljud muud olulised õigused.

Endised kommunistlikud riigid tegid tublit tööd kõikides nendes valdkondades ning mõne aasta möödudes olid kaheksa neist (Eesti, Leedu, Läti, Poola, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi ja Ungari) ühinemiseks valmis.

Need riigid ühinesid Euroopa Liiduga 1. mail 2004 koos kahe saareriigi – Küprose ja Maltaga. 1. jaanuaril 2007 ühinesid liiduga veel kaks endist kommunistlikku riiki – Bulgaaria ja Rumeenia. 1. juulil 2013 ühines Euroopa Liiduga Horvaatia, seega on nüüd liikmesriike 28.

Mitte kunagi varem ei ole Euroopa Liiduga nii lühikese aja jooksul ühinenud nii palju riike. See on tõeline perekonna kokkutulek, mis ühendab Ida-, Lääne- ja Kesk-Euroopa rahvaid.

Euroopa Liidu 28
liikmesriigi lipud.

Millega Euroopa Liit tegeleb

Euroopa Liit püüab mitmel moel elu paremaks muuta.
Näiteks järgmistes valdkondades.

Keskonnasaastus ületab piire. Euroopa riigid teevad koostööd, et kaitsta keskkonda.

Kliimamuutus ja keskkond

Loodus kuulub kõigile, seepärast peavad riigid tegema koostööd, et keskkonda kaitsta. EL on kehtestanud eeskirjad saastamise peatamiseks ja ka näiteks eri linnuliikide kaitseks. Need eeskirjad kehtivad kõikides ELi riikides ning nende riikide valitsused peavad tagama eeskirjade täitmise.

Kliimamuutus, teise nimega globaalne soojenemine, on veel üks probleem, mida riigid ei suuda üksi lahendada. ELi riigid on seepärast nõustunud tegema koostööd, et vähendada atmosfääri kahjustavate ja globaalset soojenemist põhjustavate heitmete hulka. Samuti püüab EL mõjutada teisi riike oma eeskujuga järgima.

Euro on kasutusel paljudes ELi riikides.

Euro

Aastaid tagasi oli igal Euroopa riigil oma raha ehk vääring. Nüüd võivad kõik ELi liikmesriigid kasutada soovi korral ühist raha – eurot. Ühine raha lihtsustab äritegevust, reisimist ja kaupade ostmist kõikjal ELis raha vahetamata. See muudab ka majanduse kriisidele vastupidavamaks.

Euromüntide võrdlemisel on näha, et münti ühel küljel on kujutatud selle riigi rahvuslikke sümboleid, kus münt on vermitud. Münti teine külg on kõikides riikides ühesugune.

ELi toetusel õpivad koos eri riikidest pärit üliõpilased.

Vabadus!

ELis elavatel inimestel on vabadus valida, millises liikmesriigis nad soovivad elada, töötada või õppida, ning ELis tehakse kõik, et ühest riigist teise elama asumine oleks võimalikult lihtne. Enamiku ELi riikide vahelise piiri ületamiseks ei ole enam vaja passi. ELis julgustatakse üliõpilasi ja noori, et nad õpiksid mõne aja jooksul mõnes teises Euroopa riigis.

© Javier Larrea / Man Parys

*Ümberõppe
korraldamine
on väga oluline.*

Töökohad

Töö olemasolu ja oma tööst rõõmu tundmine on iga inimese jaoks oluline. Osa palgast läheb haiglate ja koolide ehitamiseks ning eakate inimeste hooldamiseks. Seepärast tehakse ELis kõik võimalik, et luua kõikidele töövõimelistele elanikele uusi ja paremaid töökohti. EL aitab luua uusi ettevõtteid ning eraldab raha inimeste koolitamiseks, et nad saaksid õppida uusi ameteid.

© Stephen Mawwezy / Man Parys

*EL aitab riikidel
teedeehituse eest
tasuda.*

Abi raskustes piirkondadele

Mitte igal pool Euroopas ei ole elu kõikide jaoks lihtne. Mõnel pool ei ole piisavalt töökohti, sest kaevandused ja tehased on suletud. Mõnes piirkonnas on talupidamine raske, sest kliima pole sobiv, või on teede ja raudtee puudumise tõttu keeruline kaubelda.

EL püüab sellised probleeme lahendada, kogudes kõikidelt liikmesriikidelt raha ja kasutades seda raskustes piirkondade abistamiseks. Näiteks aitab EL tasuda uute maanteed ja raudteede eest ning aitab ettevõtjatel luua uusi töökohti.

© Annie Griffiths / Bell Corpis

*EL saadab toiduabi
neile, kes seda vajavad.*

Abi vaesematele riikidele

Sõdade, haiguste ja loodusõnnetuste, näiteks üleujutuste tagajärjel hukub või satub raskustesse palju inimesi. Sageli pole sellistel riikidel piisavalt raha, et ehitada koole, haiglaid, teid ja maju, mida inimesed vajavad.

EL annab nendele riikidele raha, saadab sinna tööle õpetajaid, arste, insenere ja muude valdkondade asjatundjaid. Samuti ostab Euroopa Liit nendes riikides toodetud kaupu tollimaksuvabalt. Sel moel saavad vaesed riigid teenida rohkem raha.

Euroopa Liidu lipp.

Rahu

Euroopa Liit on ühendanud sõpruses mitmed Euroopa riigid. Muidugi ei ole nad alati ühel nõul, kuid sõdimise asemel istuvad ELi liikmesriikide valitsused lahkarvamuste lahendamiseks läbirääkimistelaua taha.

Seega on Jean Monnet' ja Robert Schumani unistus täide läinud.

EL on toonud oma liikmetele rahu. Euroopa Liit teeb kõik selleks, et rahu valitseks ka tema naabrite vahel ja kogu maailmas. Näiteks aitavad ELi sõdurid ja politseinikud tagada rahu endises Jugoslaavias, kus veel hiljuti toimusid rasked lahingud.

Need on vaid mõned valdkondadest, millega EL tegeleb, kuid selliseid valdkondi on palju. Tegelikult toob Euroopa Liitu kuulumine kaasa muudatused kõikides eluvaldkondades. Millega peaks Euroopa Liit tegelema ja millega mitte? See on Euroopa Liidu kodanike otsustada. Kuidas oma arvamus kuuldavaks teha? Sellest räägitaksegi järgmises peatükis.

Euroopal on oma lipp ja oma hümn – „Ood rõõmule” Beethoveni üheksandast sümfooniast. Originaalis on oodi sõnad saksakeelsed, kuid Euroopa hümnina kasutatakse vaid muusikat ilma sõnadeta. Hümnit võib kuulata veebilehel:

http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/anthem/index_et.htm.

EL ja selle lähiumbrus

Sobita pealinn riigiga

- 1 Sofia
- 2 Brüssel
- 3 Praha
- 4 Kopenhaagen
- 5 Berliin
- 6 Tallinn
- 7 Dublin
- 8 Ateena
- 9 Madrid
- 10 Pariis
- 11 Zagreb
- 12 Rooma
- 13 Nikosia
- 14 Riia
- 15 Vilnius
- 16 Luxembourg
- 17 Budapest
- 18 Valletta
- 19 Amsterdam
- 20 Viin
- 21 Varssavi
- 22 Lissabon
- 23 Bukarest
- 24 Ljubljana
- 25 Bratislava
- 26 Helsingi
- 27 Stockholm
- 28 London

Selgitus:

Värvilised riigid on Euroopa Liidu (EL) liikmed.

Triibutatud riigid kavatsevad ELiga ühineda.

Ülejäänud riigid, kaasa arvatud väikese valge ringiga tähistatud riigid, on ELi naabrid.

Pealinnad on tähistatud punktiga.

Vatikan asub Roomas.

Mõned Prantsusmaale, Portugalile ja Hispaaniale kuuluvad saared ning territooriumid on samuti ELi koosseisus. Kuna nende asukoht on Euroopast kaugel, on nad ära toodud eraldi kastis (ülal paremal).

(*) UNSCR 1244

Mõned Euroopa kuulsaimad vaatamisväärsused:

- 1 Atomium, Brüssel, Belgia
- 2 Stonehenge, Wiltshire, Ühendkuningriik
- 3 San Lorenzo de El Escoriali klooster, Madrid, Hispaania
- 4 Parthenon, Ateena, Kreeka
- 5 Parlamendihoone, Budapest, Ungari
- 6 Eiffeli torn, Pariis, Prantsusmaa
- 7 Hollandi tuulikud
- 8 Karli sild, Praha, Tšehhi
- 9 Väikese merineitsi kuju, Kopenhaagen, Taani
- 10 Püha Nikolai kirik, Sofia, Bulgaaria
- 11 Sagrada Familia katedraal, Barcelona, Hispaania
- 12 Colosseum, Rooma, Itaalia
- 13 Brandenburgi värav, Berliin, Saksamaa

Kas oskad need allolevalt kaardilt leida?
Abi võib saada eelmiselt leheküljelt!

Euroopa Liidu liikmesriigid

Riigid on tähestikulisel järjekorras, võttes aluseks riigi nime vastavas keeles või keeltes (esitatud sulgudes)

Lipp	Riik	Pealinn	Rahvastik
	Belgia (Belgique/België)	Brüssel (Bruxelles/Brüssel)	11,0 miljonit
	Bulgaaria (България/Bulgaria)	Sofia (София/Sofija)	7,3 miljonit
	Tšehhi Vabariik (Česká republika)	Praha (Praha)	10,5 miljonit
	Taani (Danmark)	Kopenhaagen (København)	5,6 miljonit
	Saksamaa (Deutschland)	Berliin (Berlin)	81,8 miljonit
	Eesti	Tallinn	1,3 miljonit
	Iirimaa (Éire/Ireland)	Dublin (Baile Átha Cliath / Dublin)	4,6 miljonit
	Kreeka (Ελλάδα/Elláda)	Ateena (Αθήνα/Athína)	11,3 miljonit
	Hispaania (España)	Madrid (Madrid)	46,2 miljonit
	Prantsusmaa (France)	Pariis (Paris)	65,4 miljonit
	Horvaatia (Hrvatska)	Zagreb (Zagreb)	4,4 miljonit
	Itaalia (Italia)	Rooma (Roma)	60,8 miljonit
	Küpros (Κύπρος/Kypros)	Nikosia (Λευκωσία/Lefkosía)	0,9 miljonit
	Läti (Latvija)	Riia (Rīga)	2,0 miljonit
	Leedu (Lietuva)	Vilnius (Vilnius)	3,0 miljonit
	Luksemburg (Luxembourg)	Luxembourg (Luxembourg)	0,5 miljonit
	Ungari (Magyarország)	Budapest (Budapest)	10,0 miljonit
	Malta (Malta)	Valletta (Valletta)	0,4 miljonit
	Madalmaad (Nederland)	Amsterdam (Amsterdam)	16,7 miljonit
	Austria (Österreich)	Viin (Wien)	8,4 miljonit
	Poola (Polska)	Varssavi (Warszawa)	38,5 miljonit
	Portugal (Portugal)	Lissabon (Lisboa)	10,5 miljonit
	Rumeenia (România)	Bukarest (București)	21,4 miljonit
	Sloveenia (Slovenija)	Ljubljana (Ljubljana)	2,0 miljonit
	Slovakkia (Slovensko)	Bratislava (Bratislava)	5,4 miljonit
	Soome (Suomi/Finland)	Helsingi (Helsinki/Helsingfors)	5,4 miljonit
	Rootsi (Sverige)	Stockholm (Stockholm)	9,5 miljonit
	Ühendkuningriik (*) (United Kingdom)	London (London)	63,0 miljonit

(*) Selle riigi täielik nimi on Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, kuid enamasti öeldakse lühidalt Suurbritannia või Ühendkuningriik.

Rahvastikuandmed on esitatud 2012. aasta seisuga.
Allikas: Eurostat.

Euroopat avastama! Viktoriin

(Vihje: vastused kõikidele küsimustele leiad käesolevast brošüürist)

1. Mitu maailmajagu on maailmas?
2. Millist kaht linna ühendab Kanalitunnel?
3. Kuidas nimetatakse seda, kui linnud lendavad sügisel lõunasse ja veedavad talve soojemas piirkonnas?
4. Kuidas nimetatakse seda, kui talupidajad kastavad oma põlde maapinnast või jõest saadud veega?
5. Nimetage mereloomade liike, keda saab kasvatada kasvandustes.
6. Mis on demokraatia?
7. Millise aurumasinatööks kasutatud materjali tõttu oli tööstusrevolutsioon võimalik?
8. Milline ajalooline sündmus toimus 1789. aastal?
9. Mis aastakümnel leiutati arvuti?
10. Mitu riiki kuulub Euroopa Liitu?
11. Kui sageli toimuvad Euroopas valimised?
12. Kus asub Euroopa Kohus?

Kas soovid mängus osaleda, kontrollida oma teadmisi ja saada Euroopast rohkem teada? Külasta veebisaiti: europa.eu/europago/explore.

ELi riikide ministrid
kohtuvad ELi õigusaktide
vastuvõtmiseks.

Otsuste tegemine Euroopa Liidus

Võib arvata, et ELi tegevuse organiseerimine ja tagamine, et kõik korralikult töötaks, nõuab paljude inimeste pingelist tööd. Kes mida teeb?

Euroopa Komisjon

Igal kolmapäeval kohtuvad Brüsselis kõigi liikmesriikide esindajad, et arutada, mis tuleb järgmisena ära teha. Igaüks neist on esitanud oma liikmesriigi valitsuse poolt ning nad kinnitab ametisse Euroopa Parlament.

Neid kutsutakse volinikeks ja üheskoos moodustavad nad Euroopa Komisjoni. Nende ülesandeks on mõelda, mis on parim ELi jaoks tervikuna, ja teha ettepanekud ELi kui terviku jaoks uute seaduste vastuvõtmiseks. Uue seaduse ettepaneku teeb Euroopa Komisjon, kuid otsuse seaduse vastuvõtmise kohta teevad Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu.

Volinikke aitavad nende töös eksperdid, juristid, sekretärid, tõlkijad ja paljud teised. Nad korraldavad Euroopa Liidu igapäevast tööd.

Euroopa Parlament

Euroopa Parlament esindab kõiki ELis elavaid inimesi. Iga kuu toimub Strasbourgis (Prantsusmaa) suur koosolek, kus arutatakse ja võetakse vastu Euroopa Liidu uusi seadusi.

Euroopa Parlamendis on 766 liiget. Parlamendiliikmed valitakse iga viie aasta tagant toimuvatel valimistel, kus saavad osaleda kõik ELi täisealised kodanikud. Kodanikud saavad ELi tegemistes kaasa rääkida, kui nad osalevad Euroopa Parlamendi valimisel ning suhtlevad parlamendiliikmetega.

Euroopa Ülemkogu

See on tippkohtumine, kus Euroopa Liidu liikmesriikide juhid saavad korrapäraselt kokku, et arutada, kuidas Euroopal läheb, ja leppida kokku uutes tegevussuundades. Nendel koosolekutel ei arutata üksikasju, näideks seaduste uut sõnastust.

Euroopa Liidu Nõukogu

Lisaks parlamendiliikmetele arutlevad ELi uute seaduste vastuvõtmise üle ka ELi liikmesriikide valitsuste ministrid. Ministrite kokkusaamist nimetatakse Euroopa Liidu Nõukoguks.

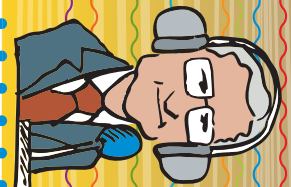
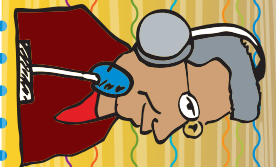
Pärast ettepaneku arutelu teeb nõukogu otsuse. See, mitu häält igal riigil on ja mitut häält on vaja, et ettepanek heaks kiita, on kirjas vastavates eeskirjades. Mõnel juhul on vaja nõukogu ühehäälselt heakskiitu.

Euroopa Kohus

Kui riik ei ole õigusakti täies ulatuses rakendanud, teeb Euroopa Komisjon riigile hoiatuse ja võib esitada selle kohta kaebuse Luxembourgis asuvalle Euroopa Kohtule. Kohus peab jälgima, et ELi õigusaktidest kinni peetaks ja et neid rakendataks igal pool ühtmoodi. Euroopa Kohtusse kuulub üks kohtunik igast liikmesriigist.

Lisaks on ELis otsuste tegemisega seotud ka teisi kodanikeühendusi (näiteks ekspertide komiteed), sest otsused peavad olema õiged.

Homme ...

Üks Euroopa Liidu olulisemaid ülesandeid on tagada noortele töö ja helge tulevik. See ei ole lihtne, sest Euroopa ettevõtted peavad oma tegevuses võistlema teiste ettevõtetega kogu maailmast, kes võivad valmistada samu asju odavamalt.

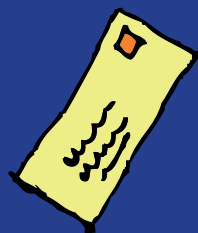
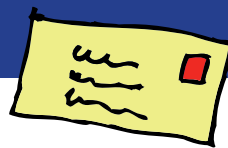
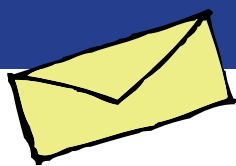
Lisaks on veel teisigi tähtsaid küsimusi, mille lahendamisel peavad kõik maailma riigid tegema koostööd:

- > saastus ja kliimamuutus;
- > nälg ja vaesus;
- > rahvusvaheline kuritegevus ja terrorism.

Euroopa Liit tegeleb nende küsimustega, kuid nii paljude liikmesriikide valitsuste ja Euroopa Parlamendi jaoks ei ole kokkuleppe saavutamine alati lihtne. Sageli ei ole abi ka ELi keerulistest otsustamiseskirjadest.

Lisaks tundub paljudele, et iga viie aasta tagant Euroopa Parlamendi valimistel osalemine ei anna neile Brüsselis või Strasbourgis tehtavate otsuste puhul piisavalt kaasärääkimise võimalusi.

... ja tulevikus

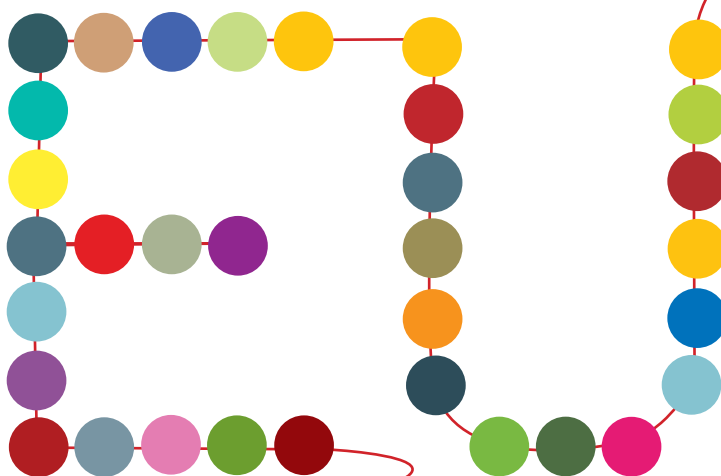
Seepärast tuleb tagada, et igaüks saaks osaleda Euroopa Liidu otsustusprotsessis.

Kuidas seda saavutada? On sul häid ettepanekuid? Millised on Sinu arvates kõige tähtsamad küsimused, millega EL peaks tegelema, ning millised on parimad lahendused?

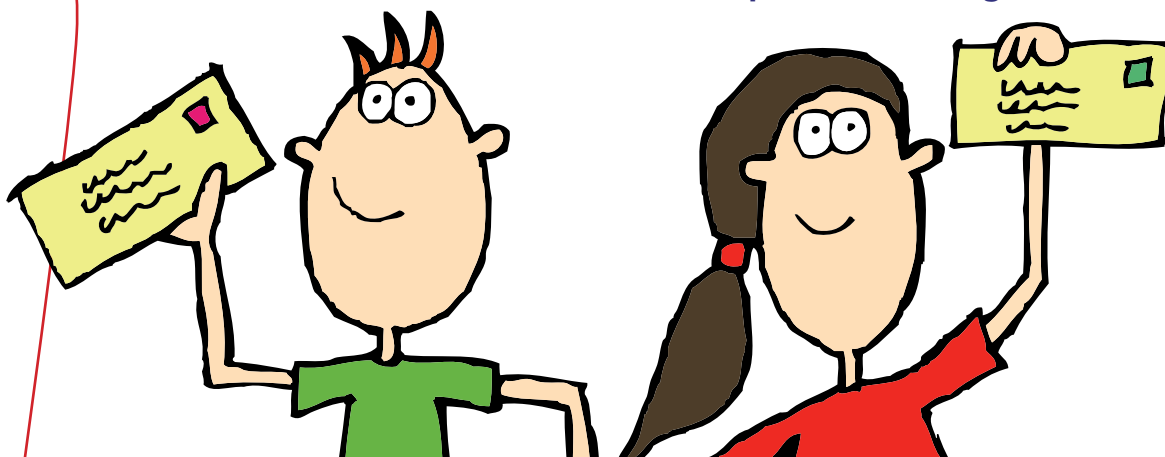
Arutle sel teemal oma õpetaja ja klassikaaslastega, pane oma mõtted kirja ja saada need Euroopa Parlamendi liikmele. Euroopa Parlamendi liikmete kontaktandmed leiad järgmiselt veebisaidilt: <http://europarl.europa.eu/>.

Sa võid ka võtta ühendust Euroopa Komisjoni või Euroopa Parlamendiga selle brošüüri lõpus märgitud aadressidel ning isegi korraldada oma klassi külaskäigu neisse institutsioonidesse.

Euroopa lastest saavad varsti Euroopa täiskasvanud.

Tulevik on meie otsustada, me peame seda tegema koos!

Kasulikud lingid

Õpilasele ja õpetajale

Miks mitte kontrollida õpitut ja mängida internetis mängu „Euroopat avastama!“?

Külasta veebisaiti:
<http://europa.eu/europago/explore>

Lastele

Leiad huvitavaid fakte Euroopa Liidu kõikide liikmesriikide kohta ja õpid neid riike paremini tundma. Seal on ka palju mängu ja viktoriine!

http://europa.eu/kids-corner/index_et.htm

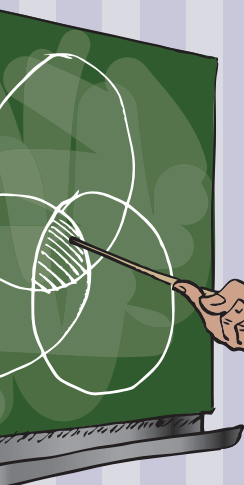
Õpetajatele

Euroopa Liidu veebikeskkond õpetajatele on keskne teabeallikas mitmesuguste Euroopa

Liitu ja selle poliitikat käsitlevate õppematerjalide kohta. Kõnealused materjalid on välja töötanud ELi institutsioonid ja muud valitsusasutused ning vabaühendused. Peaksite leidma nii inspiratsiooni oma tundideks kui ka olemasolevaid õppematerjale Euroopa ajaloo ja kultuuri ning isegi selliste spetsiifiliste temade kohta nagu kliimamuutus ja energiatarbimise vähendamine vastavalt oma klassi vanuserühmale järgmisel adressil:

http://europa.eu/teachers-corner/index_et.htm

ELiga saab ühendust võtta

INTERNETIS

Teave on kõigis Euroopa Liidu ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebisaidil:
<http://europa.eu>

ISIKLIKULT KOHALE MINNES

Üle kogu Euroopa on sadu kohalikke ELi teabekeskusi.
Lähima keskuse aadressi leiate veebilehelt: <http://europedirect.europa.eu>

TELEFONI VÕI E-POSTI TEEL

Europe Direct on teenus, mis aitab leida vastuseid Euroopa Liiduga seonduvatele küsimustele.
Kontakteeruda on võimalik tasuta telefoniliinil **00 800 6 7 8 9 10 11** (telefoniautomaadist väljaspool ELi helistades: +32 229-99696) või saata elektronkiri aadressilt: <http://europedirect.europa.eu>

LOE EUROOPA KOHTA

ELi kohta käivad trükised saadaval vaid hiireklõpsu abil EU Bookshopi veebilehel: <http://bookshop.europa.eu>

Eestikeelset teavet ja väljaandeid Euroopa Liidu kohta leiate:

Euroopa Komisjoni esindus Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
EESTI/ESTONIA
Tel +372 6264400
E-post: COM-REP-TILL@ec.europa.eu
<http://www.euroopaliit.ee>

Euroopa Parlamendi teabebüroo Eestis

Euroopa Liidu maja
Rävala 4
10143 Tallinn
EESTI/ESTONIA
Tel +372 6306969
E-post: eptallinn@europarlament.eu
<http://www.europarl.ee/view/et/index.html>

Euroopa dokumendikeskused ja Europe Directi kontaktikeskused Eestis:

http://ec.europa.eu/eesti/practical_info/where_to_find_info/index_et.htm

Euroopat avastama!

Euroopa on kaunis, huvitava ajaloo maailmajagu. Siit on pärit mitmed maailmakuulsad teadlased, leiutajad, kunstnikud ja heliloojad, samuti populaarsed rokkbändid ja edukad sportlased.

Sajandeid vaevasid Euroopat sõjad ja maadejagamised. Kuid viimase 60 aasta jooksul on selle vana maailmajao riigid lõpuks leidnud üheskoos rahu, sõpruse ja ühtsuse, et luua parem Euroopa ja parem maailm.

Käesolevas 9–12aastastele lastele koostatud brošüüris on ajalugu kirjeldatud lihtsalt ja selgelt. Siin on palju huvitavaid fakte ja värvilisi illustratsioone, selles on esitatud lühiülevaade Euroopast ja selgitatud kokkuvõtvalt, mis on Euroopa Liit ja kuidas see toimib.

Külasta veebisaiti: http://europa.eu/kids-corner/index_et.htm

Leiad oma teadmiste kontrollimiseks palju lõbusaid viktoriine ja mänge!

Head avastamisrõõmu!

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-79-32927-2

9 789279 329272

40 kuulsat inimest

Euroopast on pärit palju kuulsaid kunstnikke, heliloojaid, lauljaid, leiutajaid, teadlasi ja sportlasi. Mõnda neist on nimetatud eelmistes peatükkides. Käesolevas brošüüris ei ole võimalik rääkida neist kõigist, seega on alljärgnevalt tähestikulises järjekorras esitatud eri Euroopa riikidest pärit 40 kuulsat inimese nimeid.

Lõpus on jäetud pisut vaba ruumi, et saaksid nimekirja omal valikul täiendada. See võib olla mõni Sinu kuulus rahvuskaaslane või Sinu lemmik Euroopa päritolu spordimeeskond või poppansambel. Vabale kohale võid kleepida näiteks nende foto ja lisada kõrvale mõned selgitused.

ABBA

© IFPA

Poppansambel; nende laulud olid 1970ndatel maailmakuulsad hitid ja on seda ka praegu, näiteks muusikalis ja filmis „Mamma Mia”. (Rootsi)

Agatha Christie

© NMFPT59PL

Detektiivromaanide autor, kõige tähtsam ja uuenduslikum kirjanik selles žanris, mistõttu kutsuti teda ka kuritegude kuningannaks. (Ühendkuningriik)

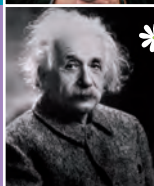
Aki Kaurismäki

© Stéphane Reix/For Picture/Corbis

Filmilavastaja; tema tuntuim film „Mees ilma minevikuta” kandideeris Oscarile ja võitis Cannes’i filmifestivalil 2002. aastal grand prix’. (Soome)

Albert Einstein

© Philippe Haleman/Beiga/AFP

Teadlane, kes lõi 1905. aastal relatiivsusteooria, mis selgitab aine, energia ja aja vahelisi seoseid. (Saksamaa)

Anne Frank

© From the Jewish Chom

Kirjanik, üks kuulsamaid holokausti ohvreid. Tema päevikust on saanud üks maailma loetumaid raamatuid. (Madalmaad)

Antonio Vivaldi

Wikimedia

Helilooja, paljude heliteoste autor, sh „Neli aastaega” (1725). (Itaalia)

Astrid
Lindgren

© AMG

Viljakas lastekirjanik (sh „Pipi Pikksukk”). Tema raamatud on tõlgitud paljudesse keeltesse ja neid on müüdud kogu maailmas üle 145 miljoni eksemplari. (Rootsi)

Carmen
Kass

© Pierre Van Driy/Sygma/Corbis

Modell, kes on poseerinud moeajakirja Vogue kaanel ja osalenud selliste kaubamärkide nagu Chanel ja Gucci reklaamikampaaniates. (Eesti)

Christo

© Lynn Goddsmith/Corbis

Kunstnik, kuulus hoonete, mälestusmärkide ja isegi puude kangasse pakkija (näiteks Saksamaa parlamendi hoone 1995. aastal). (Bulgaaria)

Dun Karm
Psaila

Wikimedia

Luuletaja, kes kajastas Malta ajalugu luulevormis, et kinnitada Malta kultuurilist ja rahvuslikku identiteeti; tema värsid olid hiljem aluseks Malta riigihümni sõnadele. (Malta)

Ferenc
Liszt

Wikimedia

Helilooja, kes kirjutas ilmselt maailma keerulisimat klaverimuusikat, näiteks „Trantsendentsed etüüdid”. (Ungari)

Fryderyk
Chopin

Wikimedia

Helilooja ja pianist, kes kirjutas palju klaveripalu, sh kuulsad nokturnid. (Poola)

Gabrielle
„Coco“
Chanel

© Man Ray

Moekunstnik, uuenduslike naisterõivaste tõttu sai temast üks 20. sajandi moe suurkujusid. (Prantsusmaa)

George
Michael

© WMP/PPP

Rahvusvaheline popstaar, kes sai kuulsaks selliste tuntud lauludega nagu „Last Christmas“ ja on müünud üle 80 miljoni singli. (Küpros)

Georges
Remi
(Hergé)

© Belgia/AFB

Koomiksite autor, kelle tuntuim koomiks on „Tintini seiklused“, mida ta kirjutas alates 1929. aastast kuni oma surmani 1983. aastal. (Belgia)

Hans
Christian
Andersen

© ANG

Kirjanik, kelle suurepäraseid muinasjutud, näiteks „Inetu pardipoeg“ ja „Väike merineitsi“, on rõõmustanud lapsi üle kogu maailma. (Taani)

Helena
Rubinstein

© Interfoto

Ärinaine, kes asutas Helena Rubinsteini kosmeetikafirma, mis tegi temast oma aja rikkamaid ja edukamaid naisi. (Poola)

Homeros

Wikimedia

Kuulus Vana-Kreeka luuletaja, keda peetakse eeposte „Ilias“ ja „Odüsseia“ autoriks. (Kreeka)

Ivana
Kobilca

Wikimedia

Tuntuim Sloveenia naiskunstnik, kes maalis realistlikus ja impressionistlikus stiilis vaikelu, portreesid ja maastikke. (Sloveenia)

Jean
Monnet

© EU

Politiik, kes töötas välja Euroopa Liidu loomise põhimõtted ja aitas asutada Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse. (Prantsusmaa)

J. K.
Rowling

© Stan Touling/Sygnia/Corbis

Kirjanik, tuntud romaanisarja „Harry Potter” autor; selle sarja raamatuid on kogu maailmas müüdnud üle 400 miljoni eksemplari. (Ühendkuningriik)

Jeanne
d'Arc

Wikimedia

Ajalooline isik, kelle juhtimisel saavutasid Prantsuse väed Saja-aastases sõjas mitu olulist võitu. Ta vangistati ja põletati 19aastasena tuleriidal. (Prantsusmaa)

Krišjānis
Barons

© Jānis Reikets

Muusik, tuntud kui dainade – läti rahvalaulude – isa, kelle portree on ainsana kujutatud Läti rahatähtedel. (Läti)

Leonardo
da Vinci

Wikimedia

Maalikunstnik, skulptor, arhitekt, teadlane, leiutaja ja filosoof, kes maalis kuulsat „Mona Lisa” portreet ja visandas 1493. aastal esimese helikopterimudeli. (Itaalia)

Luka
Modrić

© Shutterstock

Jalgpallur, kes on mänginud kuulsas Tottenham Hotspuri ja Real Madridi meeskonnas ning Horvaatia koondise liikmena jalgpalli maailma- ja Euroopa meistrivõistlustel. (Horvaatia)

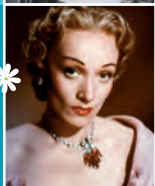
Marie
Curie
(Maria
Skłodowska)

© Bettmann/Corbis

Teadlane, kes avastas koos abikaasa Pierre'iga radioaktiivse metalli raadiumi. Neile anti 1903. aastal Nobeli füüsikapreemia. (Poola)

Marlene
Dietrich

© CinemaPhoto/Corbis

Näitleja, kes esines peaosas paljudes filmides, sealhulgas „80 päevaga ümber maailma“ originaalversioonis (1956). (Saksamaa)

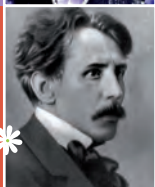
MC Solaar

© Visual Press Agency

Räppar, rahvusvaheliselt üks populaarsemaid ja mõjukamaid Prantsuse räppareid. (Prantsusmaa)

Mikalojus
Konstantinas
Čiurlionis

© BIA/Novosti

Maalikunstnik ja helilooja, üks kuulsamaid Leedu kunstnikke, on komponeerinud 250 helitööd ja maalinud 300 maali. (Leedu)

Nadia
Comăneci

© Wally McNamee/Corbis

Sportlane, kes sai 1976. aasta olümpiamängudel maailma esimese inimesena sportvõimlemises kõikide harjutuste eest maksimumpunktid (10/10). (Rumeenia)

Pablo
Picasso

© Ralph Gatti/AFP

Kunstnik, kuulus oma kubistlike maalide poolest.
(Hispaania)

Penélope
Cruz

© IMG Collection

Näitleja, kes on esinenud peaosas mitmes rahvusvahelises
kassahitis ja teinud koostööd selliste tuntud
filmilavastajatega nagu Woody Allen ja Pedro Almodóvar.
(Hispaania)

Robert
Schuman

© EU

Poliitik; kuigi ta sündis Luxembourgis lähistel, sai temast
Prantsusmaa peaminister. Teda peetakse üldiselt Euroopa
isaks. Schumani deklaratsioon avaldati 9. mail 1950 ja
praegu tähistatakse 9. mail Euroopa päevana.
(Luksemburg)

Štefan
Banič

© SKC

Leitaja, kes leiutas 1913. aastal langevarju.
(Slovakkia)

Steffi
Graf

© Don Emmert/Béga/AFP

Kunagine edukaim tennisist ja ainus, kes on võitnud
üksikmängus vähemalt neljal korral kõik neli Suure Slämmi
turniiri.
(Saksamaa)

U2

© Massimo Sestini/Anadolu

Rokkansambel; alates 1980. aastast on paljudest nende
lauludest saanud maailmakuulsad hitid.
(Iirimaa)

Václav
Havel

© Massimo Sestini

Näitekirjanik ja poliitik; endine dissidendist näitekirjanik, kes kritiseeris kommunistlikku režiimi ja kes esitati 2003. aastal Nobeli rahupreemia nominendiks. Ta oli Tšehhoslovakkia viimane president ja Tšehhi Vabariigi esimene president. (Tšehhi Vabariik)

Vasco
da Gama

© Leemage

Üks edukaimaid maadeavastajaid suurte maadeavastuste ajastul, juhtis esimesi laevu, mis purjetasid Euroopast Indiasse. (Portugal)

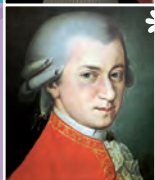
Vivienne
Westwood

© Stéphane Cardinae/Syima/Corbis

Moekunstnik, kes tõi 1970ndatel massidesse pungi ja Uue Laine moe ning mängib siiani moemaailmas tähtsat rolli. (Ühendkuningriik)

Wolfgang
Amadeus
Mozart

Wikimedia

Muusik ja helilooja, kes komponeeris üle 600 helitöö ja kirjutas oma esimese ooperi 1770. aastal kõigest 14aastaselt. (Austria)

Minu
valik:

